
ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის სამხრეთ კავკასიის
რეგიონალურ ბიუროში
2012 წლის 22 მარტს გამართული
საჯარო დისკუსია თემაზე:

„მოქალაქის როლი პოლიტიკაში - რას ნიშნავს
სამოქალაქო აქტივიზმი“

ძირითადი მომხსენებლები:

ზაალ ანდრონიკაშვილი - ილიას
უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი,
ბერლინის ლიტერატურისა და კულტურის
შესწავლის ცენტრის მეცნიერ-თანამშრომელი

გია ნოდია - მშვიდობის, დემოკრატიისა და
განვითარების კავკასიური ინსტიტუტის
თავმჯდომარე

თამარ გურჩიანი - იურისტი

მოდერატორი: ნინო რობაქიძე

ნინო რობაქიძე - დღეს ძალიან საინტერესო დისკუსია იქნება, იმიტომ რომ ერთი მხრივ თემა, რომელიც შევარჩიეთ, ძალიან აქტუალურია, მეორე მხრივ ძალიან საინტერესო მომხსენებლები გვყავს.

დღევანდელი დისკუსია პირდაპირი ეთერის საშუალებით, ბიოლის ფონდის ლაივ-სტრიმით გადაიცემა და ყველას შეუძლია მას თვალი მიადევნოს პირდაპირ ეთერში ან მოისმინოს ჩანაწერი.

დღეს დისკუსიის მომხსენებლები იქნებიან: ზაალ ანდრონიკაშვილი, ილიას უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, ბერლინის ლიტერატურისა და კულტურის შესწავლის ცენტრის მეცნიერ-თანამშრომელი; გია ნოდია, მშვიდობის, დემოკრატიისა და განვითარების კავკასიური ინსტიტუტის თავმჯდომარე; თამარ გურჩიანი, იურისტი.

დისკუსიის თემა გახლავთ „მოქალაქის როლი პოლიტიკაში - რას ნიშნავს სამოქალაქო აქტივიზმი“. რა შეუძლია აქტიურ მოქალაქეს და არის თუ არა მოქალაქის ადგილი პოლიტიკურ სივრცეში. რა გამოწვევები დგას სამოქალაქო აქტივიზმის წინაშე - ამ თემებზე ვისაუბრებთ. ძირითადი მომხსენებლების მოსმენის შემდეგ დისკუსია შეკითხვებისთვის გაიხსნება. იმედი გვაქვს, აუდიტორია აქტიურად ჩაერთვება დისკუსიაში.

ბატონ ზაალ ანდრონიკაშვილს მოვუსმინოთ.

ზაალ ანდრონიკაშვილი - მოგესალმებით. დიდი მადლობა ჰაინრიხ ბიოლის ფონდს ამ ძალიან საინტერესო დისკუსიაზე მოწვევისთვის. მე არც პოლიტოლოგი გახლავართ, არც იურისტი. რიგითი მოქალაქე ვარ და ამიტომ ის პრობლემები, რომლებზეც დღეს ვისაუბრებთ, ჩემთვის ისევე აქტუალურია, როგორც თქვენთვის. მე არ ვარ ამ საქმის თეორეტიკოსი, მაგრამ, სამოქალაქო აქტივიზმი მაინც არის პრაქტიკის სფერო. რაზეც ჩვენ ვილაპარაკებთ, დიდწილად პრაქტიკის თეორიაა.

მსურს ჩემი წარმოდგენების შესახებ მოგიყვებო, თუ რა მგონია სამოქალაქო აქტივიზმი და რატომ მგონია, რომ ეს თემა დღეს მნიშვნელოვანია საქართველოში და არა მარტო. სახელმწიფო ვართ მოქალაქეები. ჩვენ ვადგენთ, როგორი უნდა იყოს სახელმწიფო ან რა ოდენობის გადასახადებს გადავიხდით, როგორ დავაფინანსებთ, მაგალითად, კულტურას, განათლებას, ჯანდაცვასა თუ თავდაცვას. მაგრამ, ამას პირდაპირ ვერ ვაკეთებთ. ჩვენ ვართ წარმომადგენლობითი დემოკრატია და ამას ვაკეთებთ ჩვენი წარმომადგენლების მეშვეობით, რომლებმაც ჩვენი წარმოდგენები უნდა გადათარგმნონ კანონების ენაზე. სწორედ აქ იქმნება პრობლემები.

საქართველოში ჩემი აზრით სამი ძირითადი ტიპის პრობლემაა. პირველი პრობლემა იმაში მდგომარეობს, რომ ჯერჯერობით ვერ მივაღწიეთ თავისუფალ არჩევნებს. არც ერთი საპარლამენტო და საპრეზიდენტო არჩევნები საქართველოში ბოლომდე თავისუფალი არ ყოფილა და იმედია, რომ მომავალი იქნება. ვერ ვახერხებთ ჩვენი არჩევანის თავისუფლად გამოხატვას და შესაბამისად იმ ხალხის არჩევას, რომელიც ჩვენს ინტერესებს გამოხატავს.

კიდევ ერთი პრობლემა იმაში მდგომარეობს, რომ პოლიტიკური პარტიები საქართველოში შეიქმნა არა როგორც მოსახლეობის, მოქალაქეთა ინტერესების წარმომადგენელი კორპორაციები, არამედ შეიქმნა უჰაერო სივრცეში, ანუ, შეიძლება და შექმნილიყო ერთი ადამიანის გარშემო, პოპულარული ადამიანის გარშემო, ყოფილი სამთავრობო პარტიების გარშემო და ა.შ. ეს იყო პარტიები, რომლებიც თავისი ცხოვრებით ცხოვრობდნენ, ისე, რომ უშუალო შეხება ამომრჩევლის ინტერესებთან არ ჰქონიათ. იყო და დღესაც არის ძალიან დიდი აცდენა მოქალაქეთა ინტერესებსა და პოლიტიკურ პარტიებს შორის.

მესამე პრობლემა, რომელიც დამახასიათებელია მთელი მსოფლიოსთვის, იმაში მდგომარეობს, რომ პოლიტიკური ცხოვრება მონოპოლიზებული აქვთ მთლიანად პოლიტიკურ პარტიებს. თუ გსურს პოლიტიკურად აქტიური იყო, მეტნაკლებად ერთადერთი არხი, რომელიც გრჩება როგორც მოქალაქეს, არის შეუერთდე რომელიმე

პოლიტიკურ პარტიას და მის შიგნით შეეცადო შენი წარმოდგენების და ინტერესების განხორციელებას. ეს იმას ნიშნავს, რომ მოქალაქეების ძალიან დიდი რაოდენობა პოლიტიკის მიღმა რჩება. როგორ შეიძლება ვიმოქმედოთ ამ შემთხვევაში რიგითმა მოქალაქეებმა, რომლებსაც არ გვინდა პარტიული პოლიტიკური გზით სიარული, არ გვინდა გაწევრიანება არც ერთ პოლიტიკურ პარტიაში, იმიტომ რომ, საკუთარ თავზე მოგახსენებთ, არც ერთი მათგანი არ გამოხატავს ბოლომდე ჩვენს ინტერესებს. და რომელთანაც შევძლებდით საკუთარი თავის იდენტიფიკაციას იმდენად, რომ ამ პარტიის შიგნით შესაძლებლად მივიჩნევდით რაღაცის კეთებას. დარწმუნებული ვარ, რომ ასეთი პრობლემა საქართველოში ძალიან ბევრ ადამიანს აქვს.

როგორ უნდა მოვიქცეთ, თუ არ გვსურს ვიყოთ რომელიმე პოლიტიკური პარტიის წევრი. მე მგონი აქ არის რამდენიმე ნიშა. აქ არ არის საუბარი მაინცდამაინც დიდ პოლიტიკურ პრობლემებზე. ალბათ, თითოეულ თქვენგანს აქვს რაღაც საკითხი, რომელიც განსაკუთრებით აღელვებს და სტკივა. მაგალითად, თუნდაც ის, რომ თბილისში არ არის ადგილი, სადაც წაიყვანდი ბავშვს გასასეირნებლად. არც ერთი პოლიტიკური პარტია ამ საკითხით არ ინტერესდება. ერთადერთ გზად რჩება, შეიკრიბოს ხალხი, რომელსაც ეს საკითხი აღელვებს და სამოქალაქო ინიციატივა გამოიჩინოს. სხვა მაგალითების დასახელებაც შეიძლება. გუდიაშვილის სკვერის ისტორია ყველას მოგეხსენებათ. არის თბილისში ჯგუფი ადამიანებისა, რომელსაც უნდა, რომ ამ ქალაქს შეუნარჩუნდეს თავისი ტრადიციული იერსახე და თბილისმა არ დაკარგოს თავისი ძველი ხიზლი. მათ აქვთ საკუთარი წარმოდგენა, როგორი უნდა იყოს თბილისი და არ აქვთ საკუთარი წარმოდგენების პოლიტიკური არხებით არტიკულირების საშუალება. იმიტომ, რომ არც ერთი პოლიტიკური პარტია ამ საკითხებით დიდად არ ინტერესდება და ერთადერთი გზა, რომელიც რჩება, არის სამოქალაქო ინიციატივები. ასეთი სამოქალაქო ინიციატივები შეიძლება იყოს სპონტანური, როგორც გუდიაშვილის სკვერის ან კიკვიძის ბაღის შემთხვევაში და შეიძლება იყოს პერმანენტული, მაგალითად, როდესაც ეხება უმცირესობების დაცვას, საკითხებს, რომლებიც არ არის ერთჯერადი, არ ამოიწურება ერთი კონკრეტული შემთხვევით და რომელთა გადაწყვეტასაც დიდი დრო სჭირდება. მოქალაქეების ამგვარი პერმანენტული გაერთიანება ასევე არის იმის საშუალება, რომ მათ პოლიტიკური პარტიების მიღმა შეძლონ საკუთარი ინტერესების გამოხატვა.

მესამე საშუალება, რომელიც უერთდება პოლიტიკური პარტიების ხაზს, არის პოლიტიკური პარტიების შექმნა, რომლებიც ასეთი სამოქალაქო ინიციატივების გარშემო იქმნება. საქართველოში მსგავსი რამ არ მომხდარა 90-იანი წლების მერე, როდესაც შეიქმნა „მწვანეთა პარტია“, მაგრამ, მან მალევე დაკარგა თავისი პირვანდელი სახე და გაითქვიფა სხვა დიდ ორგანიზაციაში. ასეთი მაგალითები გვაქვს გერმანიაში. გერმანიის მაგალითს იმიტომ ვასახელებ, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ეს საკითხები სპეციალურად არ მიკვლევიან, გამოცდილება მაქვს იმის სახით, რასაც ყოველდღე ვხედავ, იმიტომ, რომ ამჟამად იქ ვცხოვრობ. მაგალითად, იყო გერმანული „მწვანეთა პარტია“, რომელიც შეიქმნა როგორც ეკოლოგიური მოძრაობა და შემდგომ შეძლო ჩამოყალიბებულიყო სრულფასოვან პოლიტიკურ მოძრაობად, რომლისთვისაც ეკოლოგია და გარემოს დაცვა დღემდე პრიორიტეტულია, მაგრამ, სხვა თემებსაც ეხება. არის სულ ახალი მაგალითი საოცარი წარმატებისა, „მეკობრეთა პარტია“. ესენი არიან ინტერნეტ-აქტივისტები, რომლებიც იბრძვიან თავისუფლებისთვის ინტერნეტ-ქსელში. გერმანული კანონმდებლობა ძალიან ხისტია ამ შემთხვევაში და მათ უნდათ, რომ მეტი თავისუფლება ჰქონდეთ, მაგალითად, საავტორო უფლებებით დაცული მასალა ინტერნეტში თავისუფალი იყოს. თუმცა ესენიც გასცდნენ თავიანთ პირვანდელ ინტერესს, ჩამოყალიბდნენ პოლიტიკურ პარტიად და საოცარი წარმატებით შევიდნენ ბერლინის საქალაქო პარლამენტში და შევლენ ფედერალურ პარლამენტშიც. ეს არის იმის მაგალითი, როდესაც მოქალაქეთა გაერთიანებებიდან შეიძლება შეიქმნას რაღაც, რამაც შეიძლება გავლენა მოახდინოს როგორც ლოკალურ

პოლიტიკაზე, ერთი რომელიმე კონკრეტული სოფლის ან ქალაქის მასშტაბით, ასევე, შეიძინოს საქვეყნო მასშტაბიც. ყოველივე ამის წინაპირობაა ის, რომ მოქალაქემ შეიგნოს თავისი თავი ამ ქვეყნის პატრონად, ადამიანად, რომელსაც შეუძლია გაიღოს დრო და ენერჯია იმისთვის, რომ რაღაც შეცვალოს თუნდაც მის მიკროგარემოში. დიდი მადლობა.

ნინო რობაქიძე - ახლა მოვისმენთ მეორე მოხსენებას. ბატონი ზაალი ძალიან საინტერესო საკითხებს შეეხო და კიდევ გვექნება საშუალება ვისაუბროთ იმაზე, რატომ ცდილობენ დომინანტი პოლიტიკური ძალები სამოქალაქო აქტივიზმის მარგინალიზაციას და ისეთი მიზეზების ძიებას ამ მოძრაობების უკან, რომლებიც რეალურად არ არსებობს. ახლა ბატონ გია ნოდიას მოვუსმინოთ.

გია ნოდია - გამოსვლამდე მინდა გითხრათ, რომ გარდა იმისა, რომ ვარ მშვიდობის, დემოკრატიისა და განვითარების კავკასიური ინსტიტუტის დირექტორი, ასევე ვარ ილიას უნივერსიტეტის პროფესორიც. თამუნა ჩვენი სტუდენტი იყო, ამიტომ ცოტა არ იყოს კორპორაციული სიამაყე მიპყრობს, როდესაც ამ პანელთან ჩვენი უნივერსიტეტის დომინანტობას ვხედავ.

საუბარს თეორიული საკითხებით დავიწყებ. ბოდიშს მოგიხდით, თუ მეტისმეტად ტრივიალურად მოგეჩვენებათ. სამოქალაქო აქტივიზმის ნება ჩემთვის უკავშირდება ფუნდამენტური პოლიტიკის ფილოსოფიურ ნებას, როგორც არის სამოქალაქო სიქველე, რომლის შინაარსიც იგივეა, რაზეც ბატონმა ზაალმა ისაუბრა, რომ მოქალაქემ ქვეყნის პატრონად იგრძნოს თავი. ეს არის ცენტრალური მორალური ცნება საერთოდ დემოკრატიისთვის. მონტესკიე, დემოკრატიული აზროვნების ერთ-ერთი ყველაზე დიდი წარმომადგენელი ამბობდა, რომ დემოკრატიის არსი მორალური თვალსაზრისით არის სწორედ სამოქალაქო სიქველე, ის, რომ მოქალაქეები ზრუნავდნენ არა მარტო საკუთარი ოჯახისა და ახლობლებისთვის, არამედ თავის ქვეყანაზე. ეს მონარქიის ქვეშევრდომს არ მოეთხოვება, იმიტომ, რომ მონარქიაზე მეფე ზრუნავს. ჩვენს საჯარო სივრცეზე, ჩვენს ქვეყანაზე ჩვენ ყველანი ვზრუნავთ. ამიტომ, სამოქალაქო სიქველე, რომლის გარეგანი გამომჟღავნებაც არის სამოქალაქო აქტივიზმი, არის არა უბრალოდ ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი, არამედ საბოლოო ჯამში საკვანძო და გადამწყვეტი საკითხი იმისათვის, რომ ქვეყანაში დემოკრატია არსებობდეს. და როდესაც ზოგადად ვლაპარაკობთ, რომ დემოკრატიაში პრობლემები პოლიტიკურ კულტურას უკავშირდება, ალბათ პირველ რიგში სწორედ ის უნდა ვიგულისხმოდ, რომ არსებობს გარკვეული პრობლემები და დეფიციტი სწორედ ამ სამოქალაქო სიქველის თვალსაზრისით, რომელიც მჟღავნდება სამოქალაქო აქტივობაში.

მეორე თეზისი არის ის, რომ სამოქალაქო აქტივიზმი პრაქტიკაში ნიშნავს ბევრნაირ სამოქალაქო აქტივიზმებს, რომლებიც ხშირად ერთმანეთს ეწინააღმდეგება. ეს შეიძლება ტრივიალურად მოგვეჩვენოს, მაგრამ, ჩემი აზრით, საქართველოში ნორმატიული თვალსაზრისით კი ბევრი ადამიანი მიიჩნევს საჭიროდ სამოქალაქო აქტივიზმს, მაგრამ, სამოქალაქო აქტივიზმების პლურალიზმის შეწყნარება და გაგება საკმაოდ ჭირს. ანუ, თუ მიმაჩნია, რომ დემოკრატიისთვის კარგია ისეთი საზოგადოება, სადაც ხალხი აქტიურია და მომწონს აქტიური საზოგადოება და არ მომწონს პასიური, მზად უნდა ვიყო იმისთვის, რომ ეს აქტივიზმი ხშირად ისეთი იქნება, როგორც არ მომეწონება. ანუ, როდესაც ვიღაც გამოდის იმისთვის ან იმის წინააღმდეგ, რომ სომხურ ეკლესიას ჰქონდეს ისეთივე სტატუსი, როგორც აქვს ქართულ ეკლესიას, ესეც სამოქალაქო აქტივიზმია. გამოსვლა ჰელოუნის აღნიშვნის წინააღმდეგ ასევე სამოქალაქო აქტივიზმია. უნდა ვაღიაროთ, რომ შეიძლება არ მოგეწონდეს სამოქალაქო აქტივიზმის ესა თუ ის კონკრეტული გამოხატულება, მაგრამ, კარგია რომ აქტივიზმია. ამის მიმართ დიალექტიკური დამოკიდებულება უნდა გვქონდეს.

საქართველოში ხშირად წუხან იმის გამო, რომ არა ვართ საკმარისად აქტიურები, ანუ, ყურადღება გადატანილია აქტივიზმის რაოდენობრივ მახასიათებლებზე და ვამბობთ, რომ მეტი აქტივიზმია საჭირო. არ მინდა ვთქვა, რომ ეს ასე არ არის, მაგრამ, ჩემი აზრით ეს არ არის მთავარი. რაღაცებში არ ვართ აქტიურები, თუმცა, რევოლუცია შედარებით ბევრი მოვახდინეთ ამ ოც წელიწადში, არჩევნებზე მისვლის თვალსაზრისით, ხშირად, ბევრ განვითარებულ დემოკრატიაზე უფრო კარგი შედეგები გვაქვს. არჩევნებზე წასვლაც სამოქალაქო აქტივობაა, ხომ? მიდიხარ არჩევნებზე, იწუხებ თავს, მაშინ, როცა შეგიძლია ითევზაო ან სხვა რამე გააკეთო. მაგრამ, როდესაც ვსაუბრობთ და ჩემი აზრით სამართლიანად, რომ ამ სფეროში ძალიან გვიჭირს, და ეს სფერო პრინციპულად პრობლემურია ჩვენთვის, უნდა ვილაპარაკოთ სამოქალაქო აქტივიზმის თვისობრივ პრობლემებზე.

ჩვენს სამოქალაქო აქტივობებს ახასიათებს ორი მთავარი თვისება: ნეგატივიზმი, პროტესტი რაღაცის წინააღმდეგ, როდესაც ბევრი ადამიანის თვალში სამოქალაქო აქტივიზმი გაიგივებულია პროტესტის გამოხატვასთან და ემოტივიზმი, ანუ ის, რომ სამოქალაქო აქტივიზმს სჭირდება ემოციური აღმაფრენა. როდესაც გაბრაზებული ხარ, მიდიხარ და ყვირი, მაგრამ, როგორც კი დამშვიდდები, აღარა ხარ აქტიური. შესაბამისად, ხანდახან როდესაც კარგად ვბრაზდებით, კარგად ვაქტიურობთ. როგორც კი გადაგვივლის გაბრაზება, ვსხედვართ და ვწუხვართ, რატომ ვართ ასეთი პასიურები. ვეთანხმები ზაალს, მაგრამ, შეიძლება ცოტა უფრო განზოგადებული ენით ვთქვა, ჩემი აზრით, გვჭირდება ამის საპირისპირო. ნიცშე ამბობდა, რომ თავისუფლება არის რაღაცისგან და არის რაღაცისთვის. ეს ნება სამოქალაქო აქტივიზმზე რომ გადმოვიტანოთ, იქნება სამოქალაქო აქტივიზმი რაღაცის წინააღმდეგ და სამოქალაქო აქტივიზმი რაღაცისთვის. ეს არ ნიშნავს იმას, რომ პროტესტს არ გამოხატავ, მაგრამ, როდესაც რაღაცას აპროტესტებ, რაღაცისთვის რომ იბრძვი და რაღაც პოზიტიური ღირებულებადა ხედვა რომ გაქვს, როგორ მიაღწიო მიზანს, ამის გამო ებრძვი რაღაცას და არა მარტო იმიტომ, რომ გაღიზიანდი რაღაცის გამო. აი, ეს აქტივიზმი რაღაცისთვის ჩვენში ნაკლებად არის. უფრო გვაქვს აქტივიზმი რაღაცის წინააღმდეგ.

რაღაცისთვის ბრძოლას ჩვეულებრივ მოსდევს კონკრეტულობა. ზოგადად კარგი ცხოვრებისთვის კი არ იბრძვი, იბრძვი, მაგალითად, იმისთვის, რომ გასასეირნებელი ადგილი ჰქონდეთ ბავშვებს. ან, კონკრეტული დღის წესრიგი გაქვს და მისთვის იბრძვი და არა გაქვს არარეალისტური მოლოდინი, რომ ცუდებს რომ გაყრი, მერე ყველაფერი კარგად იქნება. ამ კონკრეტულობასთან ერთად საჭიროა თანმიმდევრულობა. არ უნდა ჩავთვალოთ, რომ თუ ერთხელ რაღაც გავაკეთეთ, ამით ყველაფერი გადაწყდება. სამოქალაქო აქტივიზმი ნიშნავს იმის აღიარებას, რომ შენი მიზნები ეჯახება სხვა ადამიანების მიზნებს და არ უნდა გვქონდეს იმის იმედი, რომ უცებ მივაღწევთ მიზანს. შეიძლება შენც რაღაც შეგეშალოს და სტრატეგია ან ტაქტიკა შეცვალო, შესაბამისად სამოქალაქო აქტივიზმი უნდა იყოს სისტემური, თანმიმდევრული და ხანგრძლივი. ეს ნამდვილად გვაკლია. კონკრეტულობას და სისტემურობას მოსდევს ორგანიზებულობა. გვაქვს სამოქალაქო საზოგადოება, მაგრამ, როგორც პარტიებს, ისე მას ის საერთო ნიშანი აქვთ, რომ ისინი ზევიდან იქმნება. პარტიები იქმნება როგორც პიროვნებების ან პატარა ჯგუფების ძალაუფლებისთვის სწრაფვის დამხმარე მექანიზმი. სამოქალაქო საზოგადოება შეიქმნა როგორც დონორების ერთგვარი გაგრძელება, დემოკრატიული სამყაროს საცეცები ჩვენს საზოგადოებაში. არ მიმაჩნია, რომ ეს სამარცხვინოა, მაგრამ, ყოველ შემთხვევაში ეს არ არის სამოქალაქო ინიციატივების ინსტიტუციონალიზაცია, განსხვავებით იმისგან, რაც არის შედარებით განვითარებულ დემოკრატიაში. ჩემი დაკვირვება მამლევს ფრთხილი ოპტიმიზმის საფუძველს, რომ ნელ-ნელა აქეთკენ, ასეთი ფორმების შექმნისკენ მივიღვართ, მაგრამ, ეს მხოლოდ პირველი ნაბიჯებია ამ მიმართულებით. დიდი მადლობა.

თამარ გურჩიანი - დიდი მადლობა. ერთი ამბით დავიწყებ. 2011 წლის სექტემბერში საქართველოს მთავრობა შეუერთდა ინიციატივას „პარტნიორობა ღია მმართველობისთვის“. ეს ინიციატივა გულისხმობს იმას, რომ სხვადასხვა ქვეყნები საკუთარ თავზე იღებენ ვალდებულებას და შემდეგ მას გაწერენ სამოქმედო გეგმაში, თუ როგორ გახდნენ უფრო ეფექტურები და ანგარიშვალდებულები, გამჭვირვალეები და როგორ გამოიყენონ ახალი ტექნოლოგიები იმისათვის, რომ უფრო მეტი კომუნიკაცია ჰქონდეთ საკუთარ ხალხთან და უფრო კარგი სერვისი მიაწოდონ საზოგადოებას. თუ, ამის შესახებ არაფერი გაგიგიათ და ჩემგან იგებთ პირველად, ეს იმას ნიშნავს, რომ თქვენი მთავრობა არ ასრულებს თავის მოვალეობას, რომ შექმნას პლატფორმა საიმისოდ, რათა ჩაერთოთ ამ პროცესში. ჩვენზეა დამოკიდებული პრიორიტეტები, თუ რა ვალდებულებებს აიღებს მთავრობა შემდეგი ორი წლის განმავლობაში და შემდეგ როგორ შეასრულებს ამ ყველაფერს. მაგრამ, ახლა, ამ ინიციატივაზე საუბარს არ ვაპირებ.

რამოდენიმე კვირის წინ საქართველოს მთავრობამ დააგზავნა ინფორმაცია, სადაც წერს, რომ პლატფორმა, რომელიც საჯარო კონსულტაციისთვის უნდა გამოეყენებინა, დააყრდნო უკვე არსებულ პლატფორმას, რომელიც არის უწყებთაშორისი ანტიკორუფციული საბჭო, სადაც მხოლოდ სამინისტროების მაღალი თანამდებობის პირები მონაწილეობენ, მაგრამ, ჩართულია სამი არასამთავრობო ორგანიზაცია: „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“, „ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია“ „თავისუფლების ინსტიტუტი“. საქართველოს მთავრობა ამ უკანასკნელს მოიხსენიებს როგორც „ვოჩდოგ“ არასამთავრობო ორგანიზაციას, რომელიც მუდმივ მეთვალყურეობას უწევს სახელმწიფოს გადაწყვეტილებებს. ეს ჩემთვის არ არის მხოლოდ სასაცილო ფაქტი, არ ვარ ადამიანი, რომელსაც უბრალოდ სძულს „თავისუფლების ინსტიტუტი“, სამწუხაროდ, არის ბევრი ასეთი ადამიანი ჩვენს ქვეყანაში, მაგრამ ის არ არის „ვოჩდოგი“ არასამთავრობო ორგანიზაცია. პირველი პრობლემა, რასაც მინდა ხაზი გავუსვა, ის არის, რომ სინამდვილეს თვალს არ ვუსწორებთ. ეს ჩვენი კულტურის პრობლემაა. არ ვარქმევთ სახელებს პრობლემებს. ამაზე მეტყველებს ის ფაქტიც, რომ მითები არასამთავრობო ორგანიზაციებთან დაკავშირებით (როგორც ხედავთ მხოლოდ არასამთავრობო ორგანიზაციებზე ვაკეთებ აქცენტს, იმიტომ რომ ეს არის ჩემი გამოცდილება) ჯერ კიდევ ცოცხალია. ერთი იმაში მდგომარეობს, რომ რევოლუციამდე სამოქალაქო სექტორი გაცილებით უფრო აქტიური და ძლიერი იყო, არავინ ითვალისწინებს იმას, რომ რევოლუციამდე სახელმწიფო სექტორი გაცილებით სუსტი იყო. და მეორე მითი - სამოქალაქო მოძრაობის, „კმარა“, საქმიანობა გაცილებით უფრო მძლავრი და შედეგიანი იყო ვიდრე ახლა არსებული, გუდიაშვილის სკვერთან დაკავშირებული თუ სხვა სამოქალაქო მოძრაობებისა. არც ეს შეესაბამება სინამდვილეს, იმიტომ, რომ არავინ ითვალისწინებს იმ რეზისტენტულობის ხარისხს, რაც ჩვენს ახლანდელ ხელისუფლებას აქვს პროტესტების მიმართ.

ეს ორი მითი ჯერ კიდევ სულდგმულობს და ამას ბევრი ფაქტორი განაპირობებს, ბევრი პრობლემა, რომელიც არსებობს დღეს არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის და რომლებიც განაპირობებს მათ დემორალიზაციას. მე არ ვარ ადამიანი, რომელიც ფიქრობს, რომ არასამთავრობო სექტორი არაკომპეტენტურია, ასეთი ტერმინები ძალიან მტკენს გულს, იმიტომ, რომ ჩემი აზრით ეს სწორედ იმას ნიშნავს, რომ კარგად არ გვაქვს გაცნობიერებული, როგორ ოცდაოთხსაათიან შრომაშია ბევრი არასამთავრობო ორგანიზაცია საქართველოში და რომ სწორედ მათი დამსახურებაა, რომ საქართველოს მოქალაქეებს თუნდაც მინიმალური ინფორმაცია აქვთ ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესების შესახებ.

სხვადასხვა ფაქტორებს შორის გამოვყოფდი შემდეგს: დღეს ძალიან ბევრი სახიფათო ტენდენცია გვაქვს. მაგალითად, ის, თუ როგორ მონაწილეობს საჯარო რესურსი არასამთავრობო ორგანიზაციების დაფუძნებაში. ცოტა ხნის წინ გუდიაშვილის სკვერზე ვსაუბრობდით. ვინ აკეთებს ძველი თბილისის რეაბილიტაციას? ეს არის „ძველი თბილისის რეაბილიტაციისა და განვითარების ფონდი“, რომელიც არაკომერციული იურიდიული

პირი ანუ არასამთავრობო ორგანიზაციაა. ამ ყველაფერს კი აკეთებს ისე, რომ პასუხისმგებლობა და ანგარიშვალდებულება ჩვენს წინაშე არ გააჩნია. იმიტომ, რომ კანონმდებლობა ინფორმაციის თავისუფლების შესახებ ან სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ მასზე არ ვრცელდება.

მეორე ფაქტორი: არასამთავრობო ორგანიზაციებს პირდაპირ აფინანსებს სახელმწიფო. ბევრს ჰგონია, რომ სახელმწიფოს მიერ არასამთავრობო ორგანიზაციების დაფინანსება განვითარების შემდგომი ეტაპია და ეს აუცილებლად უნდა მოხდეს. პირადად მე ორ ამერიკულ არასამთავრობო ორგანიზაციაში ვმუშაობდი, მათ შორის ერთ-ერთი საქმიანობის ათეულობით წელს ითვლის და არც ერთი ცენტრი მთავრობისგან არ მიუღიათ. დღეს ჩემს გამოსვლაში აქცენტს ვაკეთებ არასამთავრობო ორგანიზაციებზე, რომლებიც, დიახაც, აპოლიტიკურები არიან და არც ერთი პოლიტიკური პარტიის ინტერესებს არ გამოხატავენ. ასეთი არასამთავრობო ორგანიზაციებიც არსებობენ ამერიკის შეერთებულ შტატებშიც და სხვაგანაც, მაგრამ, მსგავსი პრობლემა, რომელიც ჩვენ გვაქვს პოლიტიკურ პარტიებთან მიმართებაში, ის არის, რომ მართლაც გვაქვს პრობლემა ერთმანეთისგან გავმიჯნოთ არასამთავრობო ორგანიზაცია, რომელიც არის აპოლიტიკური და არასამთავრობო ორგანიზაცია, რომელსაც აქვს პოლიტიკური მიზნები. ამერიკის შეერთებულ შტატებში არსებობს ასეთი ცნება Political action committee, რომელიც არის იგივე არასამთავრობო ორგანიზაცია, მაგრამ, მისი მთელი საქმიანობა იმაზეა ორიენტირებული, რომ იმ საზოგადოებრივი ინტერესებიდან გამომდინარე, რასაც იგი ემსახურება, მხარი დაუჭიროს პოლიტიკურ სუბიექტებს და კანდიდატებს, რათა ისინი იყვნენ არჩეულები და შემდეგ ის საზოგადოებრივი ინტერესები გაატარონ. გამიჯნული უნდა იყოს ორგანიზაციები, რომლებსაც პოლიტიკური მიზნები გააჩნიათ და პირიქით.

ხშირად ვხედავთ, როგორ ახდენენ უსასრულო რაციონალიზაციას საექვო ექსპერტები, რომლებიც არასამთავრობო ორგანიზაციებს წარმოადგენენ და მათ მედიაც მხარს უჭერს. ესენი არიან ადამიანები, რომლებიც არ წარმოადგენენ საზოგადოებას, ხალხს, ისინი წარმოადგენენ ხელისუფლების ინტერესებს. არ მინდა ძალიან რადიკალურად ჟღერდეს ეს ყველაფერი, თუმცა, მინდა სინამდვილეს თვალი გავუსწოროთ.

კიდევ ერთი საკითხი - ვუშვებთ, რომ რეინკარნაცია მოხდეს ზოგიერთი არასამთავრობო ორგანიზაციისა, რომლებიც მიუხედავად იმისა, რომ რელევანტურები აღარ არიან, მაინც ვანიჭებთ რელევანტურობას. ამას მთავრობა ღიად უწყობს ხელს. მხოლოდ პრობლემებზე საუბარს არ ვაპირებ. შევეცდები გამოსავლამდეც მივიღე. გარდა იმისა რაზეც უკვე ვისაუბრე, პრობლემაა ისიც, რომ პრობლემები, რომლებზეც ისინი მუშაობენ, არ მოდის ხალხისგან. მათ წარმომავლობაზე ხშირად თვითონაც არა აქვთ წარმოდგენა. პრიორიტეტები ზოგჯერ საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ არის დადგენილი. ჩვენ გვაქვს ე.წ. საერთაშორისო დახმარებაზე დამოკიდებულება, რაც არასამთავრობო ორგანიზაციებს განვითარების საშუალებას არ აძლევს. რამოდენიმე თვის წინ ძალიან საინტერესო სტატია წავიკითხე. შუა აღმოსავლეთში საერთაშორისო განვითარების ერთი ექსპერტი, რომელიც იქ სამუშაოდ იყო ჩასული, წერდა, რომ მათი საქმიანობა კედელზე სპაგეტის შეყრას ჰგავს და ელოდებიან, მიეწებება თუ არა. რა თქმა უნდა, არაფერი საწინააღმდეგო საერთაშორისო ორგანიზაციების მიმართ არ მაქვს, მაგრამ, ჩემი აზრით, სპაგეტი მიეწებება თუ არა კედელს, ეს იმაზეა დამოკიდებული, როგორი კედელი დახვდება საერთაშორისო ორგანიზაციებს თითოეულ ქვეყანასა და კულტურაში.

შეიძლება ბევრმა არ იცის, რომ ჯერჯერობით საქართველოში პრობლემას არ წარმოადგენს დაფინანსების საკითხი. მართალია, როგორც საფრთხე ისე დავხატე სახელმწიფოს მიერ დაფინანსების საკითხი და შეიძლება მართლაც არ ღირდა ამ თემის ასეთი რადიკალიზაცია, მაგრამ, გული მწყდება, რომ დღეს საქართველოში სახელმწიფო არასამთავრობო ორგანიზაციებს მხოლოდ სერვისის მიმწოდებლად მოიაზრებს. არასამთავრობო ორგანიზაციების პასუხისმგებლობაა, რომ მათ ასე არ წარმოაჩინონ თავი.

მაგრამ, რას აკეთებენ ისინი საიმისოდ, რომ სხვა რესურსები მოიპოვონ? მაგალითად, ძალიან ნაცადი ხერხია ყველა ქვეყანაში არასამთავრობო ორგანიზაციის მიერ შემოწირულობების მიღება. საქართველოს კანონმდებლობა შემოწირულობებს როგორც ლეგალური შემოსავლის წყაროს, იცნობს. მაგრამ, არც ერთი არასამთავრობო ორგანიზაცია, როგორც წესი, საწევროების გარდა, რომელიც მინიმალურია, შემოწირულობას არ იღებს. ხშირად მომყავს ერთ-ერთი მედია-საშუალების, „ნეტგაზეთის“ მაგალითი, რომელიც დაზარალდა 26 მაისის ცნობილი დემონსტრაციის დროს და სახსარი აღარ ჰქონდა თავისი საქმიანობის გასაგრძელებლად. მაგრამ, მერე შემოწირულობები მიიღო რიგითი მოქალაქეებისგან, თავისი მკითხველებისგან. მახსოვს გაზეთის რედაქტორის ინტერვიუ, სადაც ის ამბობდა, რომ ეს იყო ყველაზე მაღალი პასუხისმგებლობა, რაც კი მათ ოდესმე უგრძვნიათ. არასამთავრობო ორგანიზაციები ე.წ. „ფანდრაიზინგის“ სისტემის დასაწერად არაფერს აკეთებენ, მაგრამ, უნდა გააკეთონ, ვიდრე ყველა საერთაშორისო ორგანიზაციას დაუსრულებია საქართველოში მისია და ვიდრე, ალტერნატიული დაფინანსების წყაროდ სახელმწიფო არ ჩართულა ამ საქმეში.

გარდა აღნიშნულისა, ბევრი არასამთავრობო ორგანიზაცია დგას პრობლემის წინაშე, რომელსაც იდენტობის კრიზისს ვუწოდებ. ანუ მან არ იცის, „ვოჩდოგი“ ორგანიზაციაა, უნდა გააკონტროლოს სახელმწიფო თუ, უნდა დაეხმაროს მას რაღაც პოლიტიკის შემუშავებაში. ძალიან მცდარი წარმოდგენები არსებობს ამასთან დაკავშირებით და სამწუხაროდ, სწორედ იმ იდეების ტირაჟირება ხდება, რომ აუცილებლად უნდა დაეხმარო და შენი არსებობის მიზანი და დანიშნულებაც ეს არის. მაგრამ, ამ დროს, სახელმწიფოს დღეს კონტროლი უფრო სჭირდება, ვიდრე დახმარება, იმიტომ, რომ ყველანაირი რესურსი აქვს იმისთვის, რომ ყველაფერს თვითონ გაუმკლავდეს.

არ მინდა ჩემი გამოსვლა მხოლოდ ნეგატიურ მაგალითებს ეყრდნობოდეს. ბევრი პოზიტიური მაგალითის მოყვანაც შეიძლება, რომელიც გვიბიძგებს ვიფიქროთ, რამ განაპირობა მათი გამოჩენა. გუდიაშვილის სკვერის საკითხი უკვე ახსენეს. ამ მოვლენებში არ ყოფილა ჩართული მხოლოდ არასამთავრობო ორგანიზაციები. მასში სხვადასხვა ინტერესთა ჯგუფები და რიგითი მოქალაქეები იყვნენ ჩართულები. მაგალითად, ავიღოთ კამპანია „ეს შენ გეხება“, რომელმაც მთელი სამოქალაქო სექტორის კონსოლიდაცია მოახდინა და პირველ შედეგს მიაღწია კიდევ. ისინი ჯერ კიდევ დეკემბერში კანონის მიღების პროცედურების მიმდინარეობისას იყვნენ ჩართულები ამ პროცესში. პრეზიდენტს ვეტოს გამოყენებაც მოსთხოვეს, იმპლემენტაციის დაწყებისთანავე ყველას აფრთხილებდა ეს კამპანია, თუ რა საფრთხის წინაშე აღმოჩნდებოდნენ. ყველამ ვნახეთ მასობრივი და კოლექტიური გასაუბრებები საქართველოს რეგიონებში. რომ არა ხალხის მხარდაჭერა, ეს კამპანია ვერ მიაღწევდა იმ შედეგს, რომ დღეს უკვე ინიცირებულია პარლამენტში ამ კანონის ცვლილებების პროექტი. გუშინ სტუდიაში „რე“, გადაცემის ერთ-ერთმა მონაწილემ თქვა, რომ სინამდვილეში ეს ჩვენი ძალისხმევის შედეგი კი არ იყო, არამედ ჯონ ბასის განცხადებას მოყვა. მაშინაც, დეკემბერში როდესაც ამ კანონისთვის რეტროაქტიული ძალის მინიჭების საკითხი განიხილებოდა, სწორედ ამერიკის ელჩმა გააკეთა განცხადება, სკეპტიციზმი იყო იმასთან დაკავშირებით, რომ კანონის ცვლილება ჩვენი ძალისხმევის შედეგი კი არ იყო, არამედ ამერიკის ელჩის მიერ გაკეთებული მკაცრი კომენტარის. მე კი ვფიქრობ, რომ ამერიკის ელჩი სწორედ საზოგადოების მოთხოვნებს უწევს ანგარიშს. სხვა საკითხია ის, რომ ჯერ ამერიკის ელჩი იგებს, ჩვენ რა გვაწუხებს და მერე საქართველოს მთავრობა. ისიც უნდა დაეყრდნოს ჩვენს საჭიროებებს და ინტერესებს.

ვერ დავეთანხმები ბატონ გიას იმასთან დაკავშირებით, რომ პროტესტის იმდაგვარი კულტურა გვაქვს, რომ მუდმივად გაბრაზებულები უნდა ვიყოთ და სხვანაირად ვერ ვავლენთ სამოქალაქო აქტივიზმს. გუდიაშვილის სკვერთან დაკავშირებული სამოქალაქო მოძრაობა ზუსტად იმის მაგალითია, რამდენად სწორი მეთოდები გამოიყენეს მისმა ორგანიზატორებმა იმისათვის, რომ ხალხი დაინტერესებულიყო და მოსულიყო ამ აქციებზე

და სწორედ გართობის გზით გაეპროტესტებინა. თუმცა, ეს ის საკითხია, რომელიც გაბრაზებას ნამდვილად იმსახურებს. რომ არა გუდიაშვილის სკვერთან დაკავშირებული ეს სამოქალაქო მოძრაობა, დღეს, ალბათ, აღარ იქნებოდა ის ისტორიული მნიშვნელობის შენობები. მაგრამ, სამწუხაროდ არავინ იცის რა ხდება პლენაროვზე ან ქალაქის სხვა უბნებში და როგორ მიმდინარეობს სარეაბილიტაციო სამუშაოები. როგორც უკვე ვითხარით, „თბილისის განვითარების და რეაბილიტაციის ფონდი“ არასამთავრობო ორგანიზაციაა და ეს მხოლოდ იმიტომ, რომ ნაკლები პასუხისმგებლობა ჰქონოდა.

რაც შეეხება ტაქტიკას და ორგანიზებას, სადაც ასევე ვხედავ პრობლემას და არასამთავრობო ორგანიზაციებმა ამ კუთხითაც ნამდვილად უნდა იაქტიურონ, ვფიქრობ, აქაც არის ძვრები. მათ უნდა გამოიყენონ ონლაინ-საშუალებები, რასაც ჯერჯერობით არ აკეთებენ. ძალიან ბევრი სამუშაოა ამ მიმართულებით ჩასატარებელი. ამ თემებზე ალბათ დისკუსიის დროსაც მომეცემა კომენტარის გაკეთების საშუალება. ახლა მხოლოდ ერთ რაღაცას დავამატებ, ძალიან მიყვარს ერთი პოპულარული გამოთქმა, If you are not at a table, you are in a menu, რომელსაც სულ ვიმეორებ - თუ არ უსხედხართ მაგიდას, მაშინ თქვენ ხართ ის, რასაც ამ მაგიდასთან შეეცევიან. რამდენადაც კანიბალურად არ უნდა ჟღერდეს, ზუსტად ასეთ ექსტრემალურ სიტუაციაში ვიმყოფებით ახლა.

მე მაინც ვიმედოვნებ, რომ სამოქალაქო სექტორს აქვს პოტენციალი და მოქალაქეებს აქვთ რეალურად იმის საშუალება, რომ ჩაერთონ გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში და გავლენა მოახდინონ პოლიტიკაზე. ყველას კარგად მოგეხსენათ ის სექსისტური გადაცემა, რომელიც გადის ტელეკომპანია „იმედის“ ეთერში. მას „ქალური ლოგიკა“ ეწოდება. გუშინ დავეწერეთ საჩივარი და გუშინ დილითვე დავიწყეთ ხელმოწერების შეგროვება. ახლა უკვე რვაასამდე ხელმოწერა გვაქვს, რომელიც ორშაბათს შევა ტელეკომპანია „იმედის“ თვითრეგულირების ორგანოში. ჩვენ შეგვიძლია მობილიზაცია და გავლენის მოხდენა არა მხოლოდ მთავრობის გადაწყვეტილებებზე, არამედ, გადაწყვეტილებებთან, რომლებიც კონფლიქტშია ეთიკურ ნორმებთან, ადამიანის უფლებებთან და სხვა საზოგადოებრივ ინტერესებთან, ზუსტად ამ ახალი ტექნოლოგიების გამოყენებით. გმადლობთ.

ნინო რობაქიძე - დიდი მადლობა ჩვენს მომხსენებლებს საინტერესო მოხსენებებისთვის. ვისაუბრეთ იმაზე, რომ პოლიტიკური პარტიები საქართველოში ხშირად საზოგადოების ინტერესებისგან მოწყვეტილად და სამოქალაქო ინტერესების გაუთვალისწინებლად იქმნებოდნენ. თამარმა ისაუბრა იმაზე, რომ ხშირ შემთხვევაში არასამთავრობო ორგანიზაციებმაც არ იციან რა ინტერესების დასაცავად არიან შექმნილნი. თუმცა, ჩემი აზრით, სამოქალაქო აქტივიზმის ტალღა მთელ მსოფლიოში ძლიერდება და შეიძლება იმაზეც ვისაუბროთ, არის თუ არა ეს დომინანტური პოლიტიკური კრიზისის ნიშანი. დისკუსიას გახსნილად ვაცხადებ. შეგიძლიათ დასვით შეკითხვები.

დათო ჯიშკარიანი (ლაივ-სტრიმით შემოსული შეკითხვა) - ბატონო გაია, დამოკიდებულია თუ არა სამოქალაქო აქტივობა საქართველოში დონორების კეთილ ნებაზე. რომ არ იყვნენ დონორები, რა ელის სამოქალაქო აქტივიზმს.

გია ნოდია - თუ სამოქალაქო აქტივობას გავუთანაბრებთ ენჯელებს, რასაც შეიძლება ვუწოდოთ პროფესიული სამოქალაქო აქტივობა, მაშინ პესიმისტური პასუხი უნდა გავცეთ ამ კითხვას. სამწუხაროდ, მეტისმეტად დამოკიდებულნი კი არის დონორების კეთილ ნებაზე. მაგრამ, იმედი მაქვს, რომ სამოქალაქო აქტივობა არ ნიშნავს მხოლოდ პროფესიულ სამოქალაქო აქტივობას, ანუ, მხოლოდ იმ ადამიანების აქტივობას, რომელიც ამ საქმიანობაში ხელფასს იღებენ. თამუნამ დაიცვა NGO, მინდაგითხრათ, რომ მეც ოცი წელია, მაქვს NGO ორგანიზაცია, მაგრამ, თვითკრიტიკაც აუცილებელია.

ჩემი აზრით NGO ინსტიტუტმა, რომელიც რა თქმა უნდა საერთაშორისო დონორების წყალობით შეიქმნა, ძალიან ბევრი კარგი საქმე გააკეთა, მაგრამ, ნეგატიურად ჰქონდა იმ თვალსაზრისით, რომ სამოქალაქო აქტივიზმი საზოგადოების თვალში გაუთანაბრდა პროფესიულ სამოქალაქო აქტივიზმს და ჰიპოთეტურად შეიძლება ითქვას, რომ შეაფერხა ბუნებრივი, სპონტანური სამოქალაქო საზოგადოება. მახსოვს, 90-იან წლებში იყო ორგანიზაცია „ვარკეთილი“, რომელიც მართლაც სპონტანურად შეიქმნა. ორმოცდაათ თეთრს აგროვებდნენ ხალხისგან, რაც იმ წლებში სერიოზული შემოწირულობა იყო, მაგრამ, წარმატებული იყო. მისი წარმატება გახმაურდა, დონორებიც დაინტერესდნენ მისი დახმარებით და მას შემდეგ რაც მათ ისწავლეს საგრანტო განაცხადების წერა, მიხვდნენ, რომ ეს თანხების მოძიების უფრო იოლი გზა იყო. ანუ, შეიძლება ითქვას, რომ რაღაც პრობლემურობაც ახლავს ამ ვითარებას. მაგრამ, პესიმისტი არ ვარ იმ თვალსაზრისით, რომ ჩვენთან NGO სამყაროს გარდა სამოქალაქო აქტივიზმი შეუძლებელია.

ნინო ხელაია - ყურადღება ისეთ ასპექტზე მინდოდა გამემახვილებინა, რომელზეც ნაკლებად ვსაუბრობთ. საქმე ეხება თავად სამოქალაქო საზოგადოების ლეგიტიმაციის საკითხს. ალბათ, გასაგები მიზეზების გამო განიხილება ეს საკითხი ნაკლებად. მაინტერესებს, დღევანდელი დაფინანსების და განვითარების კონტექსტში, რომელიც საქართველოშია, ვის მიმართ არის არსებული არასამთავრობო ორგანიზაციები ლეგიტიმური და ვის მიმართ იქნება შემდგომში, როდესაც ეს განვითარებადი კონტექსტი გადაიწვევს და სხვა გარემო შეიქმნება. საინტერესოა ასევე, ანგარიშვალდებულების საკითხი ჩამოვთვალოთ პრიორიტეტების მიხედვით, იმიტომ, რომ ანგარიშვალდებულებული ვერ იქნები ყველას მიმართ. არსებობს პრიორიტეტული აქტორი, რომლის მიმართ უფრო ანგარიშვალდებულებული ხარ, ვიდრე სხვების მიმართ.

ცირა გვასალია, ჟურნალისტი - თამარ გურჩიანთან მაქვს კითხვა. მან ახსენა არასამთავრობო ორგანიზაციების საქმიანობის ორი მოდელი, როდესაც თანამშრომლობ სახელმწიფოსთან და როდესაც აკონტროლებ და თვალ-ყურს ადევნებ მის საქმიანობას. საქართველოში კრიტიკული დამოკიდებულება ძალიან რადიკალურად აღიქმება, თითქოს სახელმწიფო და არასამთავრობო სექტორი ასინქრონში იყვნენ. შედეგად ისინი ვერ თანამშრომლობენ. კრიტიკა რჩება კრიტიკად და არ იხმარებენ მათ რაღაცის გაუმჯობესებაში. თქვენი აზრით, რამდენად შესაძლებლად მიგაჩნიათ ამ ორი ფუნქციის დაბალანსება.

თამარ გურჩიანი - ეს ტაქტიკის საკითხია. მესმის, რომ ეს დილემა არსებობს, მაგრამ, ტაქტიკა არასამთავრობო ორგანიზაციებს, როგორც წესი, ასეთი აქვთ და ასეთი უნდა ჰქონდეთ კიდევ ჩემი აზრით. მათ უკან ყოველთვის უნდა იდგნენ მხარდამჭერები, როგორც ძალა და ძალა არ არის მხოლოდ მისი გამოყენება. ძალის არსებობა უკვე არის ძალა სახელმწიფოსთვის. ამ ტერმინებით იმიტომ ვსაუბრობ, რომ საკითხი ზუსტად ასე დგას. კითხვა, რომლითაც მთავრობა არასამთავრობო ორგანიზაციებს მიმართავს, როდესაც ისინი რაღაცის ადვოკატირებას ეწევიან, არის „რამდენი ხართ?“ მესმის, რომ ასეთი დილემა არსებობს. თუ, საკითხის სწრაფად გადაჭრა მინდა, იქნებ მართლაც ჯობდეს ვითანამშრომლო. საქმე ის არის, რომ არასამთავრობო ორგანიზაციებს იდენტიფიცირებული უნდა ჰქონდეთ, ვინ არიან მათი მხარდამჭერები. ზოგჯერ ეს მათთვის საერთოდ უცნობია. ხალხი და მხარდამჭერები, როგორც ძალა თუ ჰყავთ, ასეთ შემთხვევაში ისინი ხდებიან იმდენად ანგარიშგასაწევები, რომ აქციების ორგანიზება კი არ უხდებათ, არამედ ნორმალურ რეჟიმში გააჩნიათ გავლენის მოხდენის შესაძლებლობა. იმის თქმა მინდა, რომ რასაკვირველია ჯობია, მთავრობა ხვდებოდეს არასამთავრობო ორგანიზაციებს და

ითვალისწინებდეს მათ აზრს, მაგრამ, არასამთავრობო ორგანიზაციების უკან თუ არ იქნება ხალხი მათი მხარდამჭერების სახით, მთავრობა მათ აზრს არასოდეს გაითვალისწინებს.

გია ნოდია - ჩვენში არასამთავრობო ორგანიზაციების შესახებ გაქვავებული სტერეოტიპები ჩამოყალიბდა. ჩემი აზრით ეს შეკითხვაც ამ სტერეოტიპს შეიცავდა, იმიტომ რომ ამ მიდგომის მიხედვით არასამთავრობო ორგანიზაციების ორივე ტიპი მთავრობასთან მიმართებით არსებობს. ან ეხმარები მას, ან აკრიტიკებ. მაგრამ, ეს ასე არ უნდა იყოს. არსებობენ NGOs-ის „ვოჩდოგები“, რომლებიც თვალყურს ადევნებენ, ვისგან იღებენ ისინი ფულს და რამდენად პატიოსნად მუშაობენ, და „სინკ თენქები“ არის ანალიტიკური ცენტრები, რომლებიც მუშაობენ მთავრობაზე ან პოლიტიკურ პარტიებზე, ოპოზიციაზე. „ვოჩდოგის“ არსიდან არ გამომდინარეობს, რომ ის არის ანტი მთავრობული და მეორე ტიპში არ მოიაზრება ის, რომ ის აუცილებლად არის პრომთავრობული. თუმცა, რა თქმა უნდა, „ვოჩდოგი“ თავისი არსით პოლემიკურია და არის ოპონენტი. თუ ის მთავრობის „ვოჩდოგია“, ხელისუფლება მას ოპონენტად განიხილავს და უნდა განიხილავდეს კიდეც, ეს ნორმალურია. მაგრამ, ამ ოპონირებიდან ხშირად გამომდინარეობს მთავრობის მუშაობის გაუმჯობესება. იმიტომ, რომ როცა იცი, რომ გიყურებენ, იძულებული ხარ, გააუმჯობესო შენი მოქმედება. იმაში კი სავსებით ვეთანხმები თამარს, რომ რაც უფრო მეტი ძალაა ორგანიზაციის უკან, მას უფრო მეტად გაუწევინ ანგარიშს.

ვის თვალშია ლეგიტიმური სამოქალაქო საზოგადოება. ანგარიშვალდებული ნორმატულად ის არის საზოგადოების წინაშე, დე ფაქტო - დონორების წინაშე. იმიტომ რომ ანგარიშს ვუწერთ დონორებს. შევარდნადის ბოლო წლებში ჩატარებული გამოკითხვებით, ხალხის თვალში ნომერ პირველი NGO, რომელსაც ინობდნენ, იყო „თავისუფლების ინსტიტუტი“, მეორე ადგილზე - „ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია“, მესამეზე - „ISFED“. გამოდის, რომ საზოგადოების თვალში სამოქალაქო საზოგადოება არის ოპოზიცია, სხვანაირი ოპოზიცია. თვითონ სამოქალაქო საზოგადოებაშიც იყო ასეთი ცნობიერება. მაშინდელი ტერმინებით, ჩვენი ამოცანაა ვიჭყობინოთ და რაც უფრო მეტს ვიჭყობინებთ, მით უფრო მეტად მივალწევთ მიზანს. ამას მე ნეგატივიზმი ვუწოდებ. ლეგიტიმურობაც ეს იყო. საზოგადოების თვალში ვინც უფრო მეტად ჭყობინებს, ყველაზე კარგიც ის არის. არის შინაგანი ლეგიტიმურობაც, როცა დარწმუნებული ხარ, რომ საქმეს აკეთებ, ეს არის ჩემთვის ლეგიტიმურობა.

ზაალ ანდრონიკაშვილი - ორ საკითხზე მინდა კომენტარის გაკეთება - ლეგიტიმურობასა და დაფინანსებაზე, იმიტომ, რომ ორივე ეს საკითხი ერთმანეთთან ძალიან მჭიდროდ არის დაკავშირებული. არ მგონია რომ დაფინანსება ამოსავალი პრობლემა იყოს ენჯეოებსა და სამოქალაქო აქტივიზმში, ზოგადად. ყველას არ ეხება, მაგრამ, ძირითადი ტრენდი ისეთი იყო, რომ ენჯეოები იქმნებოდა საერთაშორისო დონორების მიერ გამოყოფილი თანხების ასათვისებლად. ეს ყველამ კარგად ვიცით. სწორედ ეს დონორები განსაზღვრავდნენ რეალურად იმას, რა ტიპის ენჯეოები იქმნებოდა საქართველოში იმისგან დამოუკიდებლად, თუ რას ფიქრობდა საქართველოს მოქალაქე ამის შესახებ, სჭირდებოდა მას ეს სფერო თუ არა. ამიტომ თუ ამ ტიპის დაფინანსებას ცენტრში დავაყენებთ, ვერასდროს მივიღებთ ისეთ სამოქალაქო აქტივიზმს, რომელიც იქნება ჩვენს ინტერესებში. შესაბამისად, ასეთი ენჯეო ანგარიშვალდებულია იმის წინაშე, ვინც მას ფულს აძლევს და არა საკუთარი მოქალაქის წინაშე.

დიღემის მეორე მხარე ის არის, რომ ასეთი ტიპის ენჯეოები ვერ იარსებებენ დაფინანსების გარეშე. მაგრამ, რეალურად, თუ გვინდა მივიღოთ ისეთი სამოქალაქო საზოგადოება, რომელიც მეტნაკლებად ადეკვატურად გამოხატავს ჩვენს ინტერესებს, მაშინ აზროვნებით, რომელიც დაფინანსების საკითხს აყენებს ცენტრში, ვერასოდეს შევძლებთ გრანტების ათვისების ძველი პარადიგმიდან გამოსვლას. ყოველთვის იქნება აცდენა

მოქალაქეთა და სამოქალაქო საზოგადოების ინტერესებს შორის, აღარაფერი რომ ვთქვათ პოლიტიკურ პარტიებზე.

მამუკა ყუფარაძე, სტუდია „რე“ - ძალიან საინტერესოა ის პოლუსები, რომლებიც გამოიკვეთა არასამთავრობო ორგანიზაციების საქმიანობაში, როდესაც ერთი აკრიტიკებს მთავრობას, მეორე შემთხვევაში კი მთავრობის პროექტებზე მუშაობენ. მაგრამ, მინდა შეგახსენოთ, რომ არასამთავრობო ორგანიზაციებში არის კიდევ ერთი მიმართულება და ის არ არის მიმართული პირდაპირ სახელმწიფოზე. ის მიმართულია საზოგადოებაზე, მის განვითარებაზე ან მისი შეხედულებების შეცვლაზე. მაგალითად, კონფლიქტების თემა. ძალიან ბევრი ორგანიზაცია მიიჩნევს, რომ კონფლიქტების გადასაჭრელად საზოგადოებაში უნდა შეიცვალოს შეხედულებები, რომ თვითონ საზოგადოებაშია პრობლემა. ეროვნული უმცირესობების თემასთან დაკავშირებითაც ხშირად სახელმწიფო ინსტიტუტები უფრო პროგრესულები არიან, ვიდრე საზოგადოება. მინდოდა ორი სიტყვით ამ თემასაც შეხებოდით, რომ ამ მიმართულებითაც არის საჭირო დახმარება, კონსოლიდაცია, მეტი პასუხისმგებლობის აღება საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისა და მათი ლიდერების მხრიდან .

ზაზა ცირამუა - ჩვენმა ექსპერტებმა ახსენეს, მაგრამ მაინც დამრჩა დაუკმაყოფილებლობის შეგრძნება იმის გამო, რომ ყურადღება გადავიტანეთ მხოლოდ არასამთავრობო ორგანიზაციებზე. ეს არის მთავარი სტერეოტიპი, რაც უნდა დაინგრეს. ჩვენმა ექსპერტებმა კიდევ უფრო მკაფიოდ უნდა გაუსვან ხაზი იმას, რომ ამ საკითხშიც კი აღრეულია ტერმინოლოგია და მიდგომა პროცესებისადმი. ჩვენს საზოგადოებაში ლამის მიჩნეულია, რომ სამოქალაქო აქტივობა რაღაცა ტიპის ორგანიზაციულ თუ არასამთავრობო სექტორს უკავშირდება.

თამარ გურჩიანი - ძალიან დიდი მადლობა ამ კითხვისთვის. თუმცა, რადგან ისეთი შთაბეჭდილება დამრჩა, რომ ცირა უკმაყოფილო დარჩა ჩემი პასუხით, რაღაცას დავამატებ და მერე თქვენც გაგცემთ პასუხს.

არსებობს მიდგომა, რომელსაც ეწოდება „კონსტრუქციული ალტერნატივა“. ანუ, შენ იბრძვი იმ ინტერესებისთვის, რაც აქვთ ადამიანებს, რომლებსაც ემსახურები და საამისოდ იყენებ სხვადასხვა ტაქტიკას. ავიღოთ, მაგალითად, „ეს შენ გეხება“. როდესაც საპარლამენტო მოსმენებში მონაწილეობდნენ, პრეზიდენტს ვეტოს სთხოვდნენ, საქართველოს კონტროლის პალატას სთხოვდნენ ინტერპრეტაციის დაშვებას და ა.შ. ყველა ტაქტიკური ნაბიჯი იქნა გადადგმული. მეორე მხრივ, მოქალაქეების მობილიზაციაც დაიწყო ონლაინ-კამპანიით და პეტიციებით. ამავე დროს ისინი მუდმივად ხვდებოდნენ პარლამენტში გადაწყვეტილების მიმღებებს, შეიმუშავეს ალტერნატიული საკანონმდებლო წინადადება - ეს არის სწორედ ე.წ. „კონსტრუქციული ალტერნატივა“. შენ კი იბრძვი, მაგრამ, ამავე დროს გაქვს ალტერნატივა, რომელსაც სთავაზობ, როგორც კი მოდიან დათმობაზე. ტაქტიკა სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ ავითარებ შენს ნაბიჯებს და მუდმივი წნეხის ქვეშ გყავს ის, ვინც გადაწყვეტილებებს იღებს.

სტერეოტიპებს რაც შეეხება, ვიღებ ყველა შენიშვნას. არასამთავრობო ორგანიზაციებზე მე გავაკეთე აქცენტი, დასაწყისშივე ვთქვი, რომ ეს იყო ჩემი ექსპერტიზის სფერო, თუმცა, ექსპერტს ნაკლებად ვუწოდებ თავს. საქართველოში რას მოვიაზრებთ არასამთავრობო ორგანიზაციებში? არასამთავრობო ორგანიზაციებს. მაშინ როცა სხვა ქვეყნებში მათ არაკომერციულ ორგანიზაციებს უწოდებენ. რა არის ამის მიზეზი? ისევ იქამდე მივდივართ, რომ ჩვენს კონტექსტში ეს ასეა გადაწყვეტილი. მოქალაქეებთან დაკავშირებით აბსოლუტურად გეთანხმებით. აქცენტს ვაკეთებთ ისეთ ორგანიზებულ ერთობებზე, როგორც არის ენჯეოები. ვიზიარებ ბატონ გიას შენიშვნას თვითკრიტიკასთან

დაკავშირებით. ექვსი წელი ვიმუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციებში და სწორედ თვითკრიტიკით ვიყავი დაკავებული. ჩვენ გვაქვს ეთიკური პრობლემები. ყველანი ამ ქვეყნის შვილები ვართ და ყველას გვაქვს ის პრობლემები, რაც არის ჩვენს ქვეყანაში. არასამთავრობო ორგანიზაციები, რა თქმა უნდა, ვერ იქნებიან სტერილურები.

მოქალაქეები თუ არასამთავრობო ორგანიზაციები - ეს დილემა რომ არსებობს, ამიტომაც გავაკეთე აქცენტი იმაზე, რომ არასამთავრობო ორგანიზაციებმა სხვადასხვა მეთოდების გამოყენებით უნდა იმუშაონ იმაზე, რომ გამოავლინონ დაინტერესებულ პირთა ჯგუფები, რომლებსაც ისინი ემსახურებიან. შეიმუშაონ ტაქტიკა, როგორ აკეთებენ მათ მობილიზებას და ორგანიზებას. ეს მათ სასიცოცხლოდ სჭირდებათ, ეს არის მათი ლეგიტიმაციის წყარო. არასამთავრობო ორგანიზაციები ხალხის წინაშე არიან პასუხისმგებლები და ხალხი არის არასამთავრობო ორგანიზაციები. არასამთავრობო ორგანიზაციები შედგება მოქალაქეებისგან. ვიზიარებ იმ პათოსს, რომ აქცენტი მოქალაქეზე უნდა გაკეთდეს და სამოქალაქო მოძრაობა მოქალაქისკენ უნდა შემობრუნდეს.

ზაალ ანდრონიკაშვილი - დარწმუნებული ვარ, რომ სამოქალაქო აქტივიზმი არ იწყება და არ მთავრდება არასამთავრობო ორგანიზაციებით. ქალბატონმა თამარმა ბრძანა, რომ ენჯეოები იდენტობის კრიზისში არიან, ეს ჩანს კიდევ. პოლიტიკური პარტიებიც ანალოგიურად განიცდიან კრიზისს. აცდენა მოქალაქეს და ენჯეოს და მეორე მხრივ, მოქალაქეს და პოლიტიკურ პარტიას შორის, არსებობს. პირადად ჩემთვის სამოქალაქო აქტივიზმი არის ალტერნატივა ამ ორი მიმართულებითვის. თავიდან დაქოქვა სჭირდება სამოქალაქო საზოგადოებას და სწორედ ის შეიძლება იყოს სამოქალაქო აქტივიზმი. სამოქალაქო აქტივიზმიდან შეიძლება შეიქმნას ახალი ენჯეოები და ახალი პოლიტიკური პარტიები, რომლებიც შეძლებენ უფრო ადეკვატურად ასახონ მოქალაქის ინტერესები.

ქალბატონმა თამარმა ბრძანა, რომ ენჯეოებმა უნდა მოძებნონ თავიანთი მხარდამჭერები. მე მგონი პირიქით უნდა იყოს. მოქალაქეებმა უნდა შექმნან თავიანთი ენჯეოები. საქართველოში ეს ჯერ არ მომხდარა, თუმცა ეს არ არის მხოლოდ საქართველოს პრობლემა. ეს თუ მოხდება, შევძლებთ პარადიგმის შეცვლას ამ ქვეყანაში. ეს შეიძლება გადაიქცეს მსოფლიო ტრენდად, იმიტომ, რომ ჩემი სუბიექტური და დილექტანტური დაკვირვებით, პარტიული პოლიტიკა შედის კრიზისში და იწვევს მოქალაქეების რეაქციებს. ევროპაშიც და ამერიკაშიც არის ამის ნიშნები. დღეს გვაქვს უნიკალური საშუალება დავაფუძნოთ ეს ქვეყანა ისე, რომ მოქალაქიდან ამოიზარდოს ქვეყანა და არა წარსულიდან მოსული სტრუქტურების მემკვიდრეობა ვათრიოთ ორმოცდაათი თუ ასი წლის განმავლობაში. გმადლობთ.

გია ნოდია - ბოლო ორ შეკითხვას ვუპასუხებ. ისინი შეიძლება თეზისები უფრო იყოს და ორივე მათგანს სოლიდარობას ვუცხადებ. ჯერ ერთი, ვიმეორებ, რომ არასამთავრობო ორგანიზაციების ორ ნაწილად გაყოფა ყალბი სტერეოტიპია, რომელიც ჩვენი ზოგადი ინფანტილური ბუნებიდან გამომდინარეობს, რომ მთავრობასთან მიმართებაში ვარსებობთ. არასოდეს მოგვწონს არსებული მთავრობა და ველით უკეთესს. მაგრამ, ყველა მთავრობა საზოგადოებიდან მოდის და ამიტომ, მით უმეტეს სამოქალაქო აქტივიზმი, პირველ რიგში საზოგადოებაზეა მიმართული. „სინქ თენქების“ თემას რომ დავუბრუნდეთ, იდენტობის კრიზისი დავძლიეთ იმით, რომ ვთქვით, რომ ვართ „სინქ თენქი“. მთავრობის დახმარებაზე არასოდეს არ ვყოფილვართ ორიენტირებულები იმის გამო, რომ მთავრობა არ მიიჩნევდა, რომ დახმარება სჭირდებოდა. შევარდნაძის დროს თითქმის არ არსებულა ეს თემა. ამ მთავრობის დროს ეპიზოდურად არსებობს. რომ სჭირდებოდეთ დახმარება, დაეხმარებოდი კიდევ და ამაში სათაკილო არაფერია. მაგრამ, არ არსებობს ბაზარი „სინქ თენქებისა“, რომლებიც მთავრობას ეხმარებიან. ჩვენი ორგანიზაციაც და სხვა ამ მიმართულების ორგანიზაციებიც ყოველთვის მიმართული იყო საზოგადოებაზე, საზოგადოებრივი

დისკუსიის წახალისებაზე, ნოვატორული იდეების განხილვაზე საზოგადოებასთან, იმიტომ, რომ საზოგადოებას ეს აინტერესებს განსხვავებით მთავრობისგან, რომელიც „სინქ თენქებისაგან“ წამოსული ინიციატივებით ნაკლებად ინტერესდება.

რაც შეეხება თემას - სამოქალაქო აქტივობა და ენჯეოები, რაც ლაიტმოტივად გასდევს დღევანდელ დისკუსიას, დავუბრუნდები საწყის ფილოსოფიურ თეზას სამოქალაქო სიქველისა და სამოქალაქო საზოგადოების არსის შესახებ. თამუნამ, როდესაც ტერმინებზე ისაუბრა, ახსენა ენჯეო და არაკომერციული ორგანიზაცია. ბოლომდე ვერ დავეთანმები, რადგან მე მგონი ჩვენში და დასავლეთშიც ეს ტერმინები პარალელურად იხმარება. ამერიკაში ამ ბოლო დროს უფრო გამოიყენება გაეროს მიერ მოგონილი ტერმინი „ენჯეო“. ანუ სამოქალაქო აქტივიზმის არსი არის მოხალისეობა. იგულისხმება, რომ შენს ოჯახს უვლი, გაქვს სამსახური, ხელფასი და ა.შ. მაგრამ, გარდა ამისა, მოქალაქე ხარ და როგორც მოქალაქე, რაღაცას აკეთებ. მაგრამ, ამაში ხელფასს კი არ იღებ, პირიქით გასცემ შენს ენერჯიას. ამიტომ ეწოდება „ფაბლიქ ვოლუნთერი“, ის მოხალისეობაზეა დაფუძნებული და საჯარო სფეროს გაუმჯობესებაზე მიმართული საქმიანობაა. ის, რომ ეს ჩვენთან არ არის, ჩვენი კულტურული პრობლემაც არის. ეს იმასთანაც არის დაკავშირებული, რომ საშუალო კლასი ჩვენთან ნაკლებად არის განვითარებული, ვითარდება, მაგრამ, ნელა. სტრუქტურული პრობლემებიც არის, მაგრამ, ყველაფერს თავისი სახელი უნდა დავარქვათ. ვიმეორებ, ენჯეოები ბევრ კარგ საქმეს აკეთებენ, მაგრამ, ეს არ არის იმ სამოქალაქო სიქველის გამოხატულება, რომელზეც მონტესკიე ან ტოკვილი ლაპარაკობდნენ.

თამთა მიქელაძე, ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია - მე იმ დისკურსს მინდა დავუბრუნდე, რომელზეც ბატონი გია საუბრობდა. სამოქალაქო სიქველე გულისხმობს იმას, რომ იყო უანგარო და შენს აღქმში იყოს ვიღაც, ვისთვისაც აკეთებ რამეს. იქნებ შევეცადოთ და გავაკეთოთ კონსტრუირება, ვინ იყო „მე“ და ვინ - „სხვა“ „ვარდების რევოლუციამდე“ და ვინ არის დღეს ამ პოლიტიკურ ვითარებაში მოქალაქისთვის. პირველ შემთხვევაში საზოგადოება იყო „მე, ჩვენ“ ვიწრო ჯგუფი, რომელიც ამ სისტემაში გადარჩენას ცდილობდა და მას იდენტობა მთელ საზოგადოებასთან არ ჰქონია. სამოქალაქო აქტივიზმისთვის მნიშვნელოვანია ის, რომ შენ იყო თვითორგანიზებული, პასუხისმგებლობის მატარებელი და გქონდეს წესრიგის განცდა. ამის დეფიციტიც იყო მაშინდელ საზოგადოებაში.

გავიაზროთ დღევანდელი რეალობა. დღეს წესრიგზე საზოგადოების მოთხოვნილება ჩაანაცვლა სახელმწიფომ, რომელიც მას უზრუნველყოფს გარედან, მაგრამ, ის არ შეხებია მოქალაქეებს. იდენტობა იმის მიმართ, რომ სახელმწიფოს მოქალაქე ხარ, გარედან მოდის და იძულების ნაწილია და არ არის არჩევანი, რომელიც გადააფასა საზოგადოებამ და ამ არჩევანამდე მივიდა. აცდენა საზოგადოებასა და ხელისუფლებას შორის იმაშიც მდგომარეობს, რომ ხელისუფლება დღეს უფრო მოდერნულია, უფრო ეფექტურია, მას უფრო მეტად ესმის ლიბერალური დემოკრატიის პრინციპები, ვიდრე საზოგადოებას და შეიძლება ტოლერანტობის უფრო მეტ დეკლარირებასაც ახდენდეს. ამიტომ, საუბრის დაწყება ამ რეალობაში იმით, რომ საზოგადოებაში რაღაც უნდა შეიცვალოს, გასაგებია, მაგრამ, რა უნდა გააკეთოს ხელისუფლებამ ამ პირობებში? გვესმის, რომ უნდა შევძლოთ თვითორგანიზება, უნდა ვიყოთ აქტიურები, მაგრამ, მოდით შევეცადოთ ხელისუფლების კრიტიკას. კარგი ხელისუფლებაა, რომელიც გრძელვადიან პერსპექტივაში ფიქრობს, როგორ პოლიტიკას გაატარებდა სამოქალაქო საზოგადოებასთან მიმართებით და კულტურულ, პოლიტიკურ სოციალურ გეგმას დასახავდა.

ეკა ჭითანავა, ჟურნალისტი - ბატონმა გიამ ახსენა, რომ ხშირად აქციებს და სამოქალაქო აქტივობას სპორადული ხასიათი და ემოციური აღმაფრენის სახე აქვს. ბატონმა ზაალმა თქვა, რომ არ გვაქვს სკვერები. ეს ყველამ ვიცით, მაგრამ, არ გვახსენდება მანამ, ვიდრე რომელიმე ორგანიზაცია ან ჯგუფი ამ საკითხის ინიცირებას არ მოახდენს. პრობლემა

ჩემი აზრით ის არის, რომ სამოქალაქო აქტივობა ხშირად გამოიხატება რეაქციაში ნაცვლად იმისა, რომ ვეძებოთ და წინ წამოვიწიოთ ასეთი საკითხები. რადგან ჟურნალისტი ვარ, ამას შევადარებდი იმას, რომ ჟურნალისტები ძირითადად ვაშუქებთ იმას, რაც ხდება და არ ვეძებთ პრობლემატურ თემებს. ხშირად ბევრი რამ გვაწუხებს, მაგრამ, ამაზე არ ვლაპარაკობთ, ვიდრე რომელიმე ორგანიზაცია არ დაიწყებს ამაზე ლაპარაკს.

ანიტა თვაური, ჟურნალისტი - მაინტერესებს რატომ დადიან მოქალაქეები უფრო ხშირად პოლიტიკური პარტიების მიერ მოწყობილ აქციებზე და უფრო ნაკლებად არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ ორგანიზებულ აქციებზე. ჩემი დაკვირვებით ასეა. მაინტერესებს, მეთანხმებით თუ არა და თუ ეს ასეა, რა არის ამის მიზეზი. გმადლობთ.

თორნიკე ცირამუა, სტუდენტი - სამივე მომხსენებელთან მაქვს შეკითხვა. როგორ გესახებათ საქართველოში სოციუმის როლის ამღლება, რა დასაყრდენი ძალები არსებობს იმისათვის, რომ საქართველოში სამოქალაქო საზოგადოება უფრო აქტიური გახდეს და როგორ უნდა ჩაერთოს საზოგადოება უფრო აქტიურად პოლიტიკურ ცხოვრებაში. როგორ შეიძლება, რომ კონკრეტული გეგმები დაისახოს, რათა საზოგადოებამ ხელისუფლებამდე მიიტანოს თავისი ინტერესები, როგორ უნდა გაატაროს საკუთარი ინტერესები, იდეები და მოახდინოს საკუთარი იდენტობის და სამოქალაქო როლის რეალიზება სახელმწიფოში.

თამარ გურჩიანი - მე არ შემიძლია ფილოსოფიური განაზრებები გავაკეთო, ამას ბატონი ზაალი და ბატონი გია ალბათ უკეთესად მოახერხებენ. რაც შეეხება იმას, რა როლი უნდა ითამაშოს ხელისუფლებამ, ამაზე უკვე ვთქვი, თუ რა როლი არ უნდა ითამაშოს. ეს შეიძლება გემოვნების საკითხია, რომ „სინქ თენქსს“ უკვეთავდეს პოლიტიკის შემუშავებას და ამაში უხდიდეს ფულს. კი ბატონო, მაგრამ ძალიან მეშინია და ვფიქრობ, რომ ის რაც დღეს ხდება არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის გრანტების გაცემის სახით, ჩვენს ექსტრემალურ კონტექსტში ძალიან სახიფათო ტენდენციაა. მახსენდება, ჩვენს სამართლის სახელმძღვანელოებში იყო, სამეწარმეო სამართალში, ლუდოვიკოსთან რომ მიდიან მეწარმეები და ეკითხება, რითი დაეხმაროს. მათი პასუხია, რომ დახმარება ის იქნება, არ ჩაერთონ მათ საქმიანობაში ანუ არ დაეხმარონ. ჩემი პასუხიც ეს იქნება.

ეკვას ვეთანხმები, რომ რეაქციული საქმიანობა აქვთ როგორც არასამთავრობოებს, ისე მედიას. ერთი სტატია წავიკითხე ამ თემაზე, სადაც ეწერა, რომ მაშინ როცა ჩვენ რეაქციას ვაკეთებთ იმაზე, რასაც აკეთებს ან აფუჭებს ხელისუფლება, აღარ ვაკეთებთ აქცენტს იმაზე, თუ რას უნდა აკეთებდეს ის. ვფიქრობ, რომ ეს ფუნდამენტური პრობლემაა, მაგრამ, ამისთვის დრო არ რჩებათ არასამთავრობო ორგანიზაციებს, იმდენად ინტენსიურია გაფუჭების პროცესი ჩვენს ქვეყანაში.

რაც შეეხება თქვენს დაკვირვებას იმაზე, თუ რატომ დადიან პოლიტიკური პარტიების მიერ მოწყობილ აქციებზე უფრო ხშირად, შესაძლოა მართალიც იყოთ. ძალიან კარგად აორგანიზებს ეკლესია მრევლის აქციებს. თქვენი აზრით რატომ ხდება ეს. ხომ არ გვაქვს ადგილი იმასთან, რომ გარკვეული სოციალური ჯგუფი თუ ის ინდოქტრინებულია რაღაც საკითხებთან დაკავშირებით, უკეთ არის ორგანიზებული და უკეთეს საპროტესტო აქციებს მართავს ვიდრე სხვა. სამოქალაქო ღირებულებები არის ის თემა, რის გარშემოც ვერ ხერხდება ხალხის დარაზმვა? არა მგონია ასე იყოს. ჩვენშია პრობლემა, ჩვენ გვაქვს ადამიანებთან ურთიერთობის პრობლემა. უნდა გავაკეთოთ იმის იდენტიფიცირება, თუ ვინ არიან ჩვენი მხარდამჭერები. რა თქმა უნდა არ არის ნორმალური, რომ ამის კეთება ახლა უნდა დავიწყოთ, როცა ამდენი წელია არასამთავრობო ორგანიზაციების ინფრაქტრუქტურა არსებობს. თუ არ ვიცით ვისთვის ვმუშაობთ, მის მობილიზებას ვერ შევძლებთ. მაგრამ, არსებობს კარგი მაგალითები, როცა ეს შესაძლებელია. არ მახსოვს საქართველოს ისტორიაში დღემდე იმის მაგალითი, რომ ისეთი სამართლებრივი დოკუმენტი, როგორც არის

საჩივარი, 800 ადამიანის მიერ ხელმოწერილი შესულიყო სადღაც. ეს შეიძლება ყველაზე სრულყოფილი მაგალითი არ იყოს, იმიტომ რომ ეს თვითრეგულირების ორგანოა, კერძო კომპანიაა, მედია ორგანიზაციაა, მაგრამ, თუ შეგვიძლია სამართლის ენა, საჩივრის ენა გავეგებინოთ რვაას ადამიანს, გამოდის რომ შესაძლებელი ყოფილა ამისი გაკეთება. უბრალოდ ამისთვის გვჭირდება კომპეტენცია და თარგმნა რაღაც ენაზე იმისა, რაზეც ვმუშაობთ. გვჭირდება ტაქტიკის ცოდნა, როგორ მოვახდინოთ მობილიზაცია, როგორ გამოვიყენოთ ინტერნეტი. როდესაც ამ საჩივარს ინტერნეტით ვავრცელებდით, ერთადერთი, რისი ცოდნაც გვჭირდებოდა ის იყო, რომ გვექონდა გუგლის ელექტრონული ფოსტა და ეს იყო ერთადერთი ინსტრუმენტი, რომელიც გამოვიყენეთ, მეტი არაფერი. ასე რომ, ყველას შეგიძლიათ ამის გაკეთება.

ანიტა თვაური - საქმე ის არის, რომ ინტერნეტით ხელის მოწერა უფრო ადვილია, ვიდრე სახლიდან გასვლა და აქციაში მონაწილეობა.

თამარ გურჩიანი - თქვენ ამბობთ, რომ აქციაში მონაწილეობა უფრო მნიშვნელოვანია ვიდრე საჩივარზე ხელის მოწერა? აქ კიდევ სხვა პრობლემა გვაქვს, თუ როგორი დისკრედიტირებულია საპროტესტო აქციები. და რომ ისინი სპეციფიურ მიზნებს კი არ ისახავდა, არამედ, ლამის, კონსტიტუციური წყობილების დამხობისკენ მოწოდებებიც კი ყოფილა. ვფიქრობ, პოლიტიკურმა პარტიებმა ძალიან ცუდი როლი ითამაშეს იმაში, რომ საპროტესტო აქციების დისკრედიტაცია მომხდარიყო. შეიძლება მრევლთან დაკავშირებით არცთუ წარმატებული მაგალითი მოვიყვანე, მაგრამ საქმე ის არის, რომ იქ ბევრ კითხვას არ სვამენ, როცა აქციაზე მიდიან. ჩვენ აქციაზე ისეთი ადამიანების მოსვლა გვჭირდება, რომლებიც აქციაზე მოსვლამდე გააკეთებენ ინფორმირებულ არჩევანს. და რაც ყველაზე მთავარია, არ უნდა იყოს აპოკალიპტური მოთხოვნები, როგორებიც იყო აქამდე. ვიმეორებ, ეს არის მობილიზაციის და ტაქტიკის პრობლემა, რომლის უნარ-ჩვევებიც არ გაგვაჩნია.

ნინო რობაქიძე - დიდი მადლობა თამარ. მახსოვს, სამოქალაქო აქტივიზმის ბოლოდროინდელი შემთხვევების დროს, მაგალითად, გუდიაშვილის სკვერთან დაკავშირებულ აქციაზე როგორი შიშით უყურებდნენ პოლიტიკური ფიგურების გამოჩენას. შიში სამოქალაქო აქტივობების პოლიტიზირებისა არსებობს და ამის მიზეზებზეც გააკეთა თამარმა რამდენიმე კომენტარი. ახლა, ბატონ გიას და ბატონ ზაალს მოვუსმინოთ.

ზაალ ანდრონიკაშვილი - ვერ დავეთანხმები თქვენს ნათქვამს. „პოლიტიკურის“ ცნება ჩვენთან მგონი ფუნდამენტურად შესაცვლელია. იმიტომ, რომ რაც გუდიაშვილის სკვერში ხდებოდა, ჩემთვის ეს პოლიტიკაა. პოლიტიკა არ არის მხოლოდ სააკაშვილის შეხვედრა ობამასთან. ნებისმიერი ტიპის სამოქალაქო აქტივობა არის პოლიტიკის საჯარო სფერო.

ნინო რობაქიძე - მე პოლიტიკურ პარტიებთან ასოცირების შიში ვიგულისხმებ.

ზაალ ანდრონიკაშვილი - შეიძლება არსებობდეს არასასურველი ასოცირების შიში. ითქვას, რომ დღევანდელი მთავრობა უფრო ლიბერალური ღირებულებების მატარებელია, ვიდრე ეს შევარდნამის დროს იყო. გარკვეულწილად ეს ასეც არის, მაგრამ, ჩემი პირადი დაკვირვებით მთავრობა თავის აბსოლუტურ პრეროგატივად მიიჩნევს საქმის კეთებას ზოგადად საქართველოში. საქმეს აკეთებს მთავრობა, ჩვენ ვსხედვართ და ვუყურებთ ტელევიზორს. ასეთია მთავრობის ხედვა მისი და მისი მოქალაქეების დამოკიდებულებისა. მე ეს ფუნდამენტურად არასწორად მიმაჩნია. პრინციპში, რისი გაკეთებაც მთავრობას

შეუძლია ის არის, რომ ეს წარმოდგენა შეიცვალოს და სხვას ხელი არ შეუშალოს. მას მეტი არც არაფერი მოეთხოვება.

რაც შეეხება იმას, თუ რატომ დადის უფრო მეტი ხალხი პოლიტიკური პარტიების მიერ მოწყობილ აქციებზე და ნაკლები - სამოქალაქო საზოგადოების მიერ ორგანიზებულ ღონისძიებებზე, ალბათ, აქაც მუშაობს ძველი სტერეოტიპები. იმიტომ, რომ პოლიტიკის კეთება ან იმის შეგრძნება, რომ რაღაცას აკეთებ, დაკავშირებულია უფრო პოლიტიკურ პარტიებთან, ვიდრე სხვასთან. მათ მიერ გამართული აქცია მოქალაქეებისთვის სხვა სტატუსის მქონეა. ის სერიოზულია, ეს - არასერიოზული. ჩემი აზრით. ესეც არის აზროვნების პრობლემა, რომელიც საბედნიეროდ, ნელ-ნელა იცვლება და იმედია, უფრო შეიცვლება მომავალში.

ხოლო იმაზე, თუ რისი გაკეთებაა საჭირო, ვიტყვი, რომ საჭიროა მეტი აქტიურობა, იმის მეტად შეგნება, რომ ბევრი რამის გაკეთება შეგვიძლია. ნებისმიერ ჩვენგანს შეუძლია გარკვეული დრო და ენერჯია დაუთმოს რაღაცას, რაც მისთვის მნიშვნელოვანია. მაგალითს მოვიყვან. ჩვენმა მეგობარმა დააარსა საქველმოქმედო ფონდი „ბორანი“, რომელიც აკავშირებს მათ, ვისაც აქვთ რაღაცის გაკეთების საშუალება, ან, ნივთი, მათთან, ვისაც სჭირდება ეს ნივთი. ეს არის ჩვეულებრივი არა ტრადიციული გაგებით არაპოლიტიკური სამოქალაქო აქტივობა, მაგრამ, ისეთი, რომელიც ბევრ რაღაცას ქმნის. ქმნის სივრცეს.

თორნიკე ცირამუა, სტუდენტი - იმის თქმა მინდა, რომ რეგიონებში რადიკალურად განსხვავებული სიტუაციაა თბილისთან შედარებით. მოქალაქის როლი იქ ძალიან დაბალია. სახელმწიფომ საჯარო და კერძო სკოლებში უნდა განახორციელოს სპეციალური საგანმანათლებლო პროგრამები, რათა ადამიანებმა ბავშვობიდანვე გაიაზრონ, რომ მოქალაქეები არიან. გაიაზრონ, რომ მათ აქვთ უფლებები და მათი ინტერესების გატარება ძალიან მნიშვნელოვანია.

ზაალ ანდრონიკაშვილი - ეს შეიძლება არ გააკეთოს სახელმწიფომ და გააკეთოთ თქვენ, არასამთავრობო ორგანიზაციამ, რამდენიმე ადამიანმა, რომელიც ივლის სოფელ-სოფელ და აუხსნის ხალხს ამას.

თამარ გურჩიანი - ერთი ძალიან კარგი მაგალითი მაქვს რეგიონებიდან. არასამთავრობო ორგანიზაციამ „მწვანე ალტერნატივა“ გააკეთა ორგანიზება და მობილიზაცია ხალხისა, ვისაც უშუალოდ ეხებოდა კაშხლის მშენებლობა სოფელ ხაიშში. სოფელ ხაიშში მცხოვრებმა ყველა მოქალაქემ გააკეთა განცხადება, მიიღო მონაწილეობა კონსულტაციაში ამ საკითხთან დაკავშირებით, ამ ყველაფერში „მწვანე ალტერნატივას“ ექსპერტიზამ და მუშაობამ დიდი როლი ითამაშა, მაგრამ, ამ ადამიანების აქტიურობაც თვალშისაცემი იყო. ჩვენ გვყავს ასეთი ხალხი, ასეთი ორგანიზაციები, როცა საქმე ეხება გარემოს დაცვას, კაშხლების მშენებლობას, მაგრამ, არ გვყავს ხელისუფლება, რომელიც ანგარიშს გაუწევდა ამ ხალხს. ეს არის პრობლემა.

გია ნოდია - თამარმა კი თქვა, რომ ფილოსოფიურად ვერ იტყოდა თავის სათქმელს, მაგრამ, ჩემი აზრით ძალიან კარგი ფილოსოფიური აზრი თქვა, რომელსაც ზაალი უკვე დაეთანხმა და მეც კიდევ ერთხელ დავეთანხმები. როდესაც ლაპარაკია იმაზე, სახელმწიფომ რა უნდა გააკეთოს სამოქალაქო საზოგადოების მშენებლობისთვის, ჩემი აზრით, ყველაზე კარგია ხელი არ შეუშალოს და არ ეცადოს მის აგებას. ჩვენთან ხშირად მიიჩნევა, რომ მთავრობამ უნდა ააშენოს სამოქალაქო საზოგადოება. მთავრობის მიერ აშენებული სამოქალაქო საზოგადოება არ არის სამოქალაქო საზოგადოება.

მინდა შეგახსენოთ ჩემი ერთი კეთილშობილური ინიციატივა, რომელიც სწორედ აქეთკენ იყო მიმართული. ეს იყო სკოლებში სამეურვეო საბჭოების შექმნა. ეს იმით იყო

მოტივირებული, რომ ასეთი ხელოვნური სამოქალაქო საზოგადოება კი არ ყოფილიყო მხოლოდ ენჯელების სახით, არამედ, რიგითი ადამიანები შეჩვეოდნენ თავისი ინტერესების დაცვას. შენი შვილების განათლებაზე მეტი ინტერესი რაღა უნდა ყოფილიყო. ალბათ, იცით, რომ ცოტა ხნით განათლების მინისტრი ვიყავი. სამინისტროში მისულს წინააღმდეგობრივი სურათი დამხვდა. ერთ-ერთი ჩივილი საზოგადოებიდან იყო ის, რომ სამეურვეო საბჭოები არ მუშაობს და კვლავ სამინისტროს სთხოვდნენ სკოლებში წესრიგის უზრუნველყოფას. ისინი ამბობდნენ, რომ სამეურვეო საბჭოები ვერ უზრუნველყოფდა წესრიგს, სკოლებში ჩავარდნილი იყო სასწავლო პროცესი. ვდილობდი დამეცვა წესრიგი იდეოლოგიური მოსაზრებებიდან, მაგრამ, ეს ტენდენცია წავიდა სხვა მიმართულებით, უფრო განვითარდა ცენტრალიზებული კონტროლი სკოლებზე და სამეურვეო საბჭოები ვერ იქცა სამოქალაქო საზოგადოების შექმნის დედად. ჩემი აზრით, ეს არის იმის მაგალითი, თუ როგორ სცადა ხელისუფლებამ კეთილშობილური მიზნებით გაეტარებინა პოლიტიკა, რომელიც მიზნად ისახავდა სამოქალაქო საზოგადოების უნარ-ჩვევები განვითარებინა ხალხში, მაგრამ, პოლიტიკის ბუნება ის არის, რომ მოკლევადიანი და მეტნაკლებად სწრაფი წარმატებები უნდა გვექონდეს და როცა ამ წამოწყებამ რეალური წარმატებები ვერ მოიტანა, ხელისუფლება იძულებული გახდა გადაეხედა ამ პოლიტიკისთვის.

ხელოვნურად, სამოქალაქო საზოგადოების შექმნა ზევიდან, თუნდაც ძალიან კეთილშობილური მიზნებით, არ გამოდის. ვერც დონორები, ვერც სახელმწიფო, ვერც ხუთი საუკეთესო ენჯელს გაერთიანებული პლატფორმა ამას ვერ შეძლებს. ეს უნდა მოხდეს თანდათანობით. პრინციპულად შეუძლებელია ამის სწრაფად გაკეთება. მაგრამ, საკვანძო არის რწმენა იმისა, რომ სამოქალაქო აქტივობას შეუძლია წარმატების მოტანა. ძალიან კარგი მაგალითი მოიტანა თამარმა სტუდია „რეს“ გადაცემისა, რომელიც მე არ მინახავს. როგორც ითქვა, იყვნენ ადამიანები, რომლებიც ჯიუტად ამბობდნენ, რომ წარმატება სამოქალაქო საზოგადოების კი არა, ამერიკის ელჩის დამსახურება იყო. ბასი ამერიკის ელჩია და თავისი ქვეყნის ინტერესებს მიყვება, თუმცა მასაც ჰქონდა, რასაკვირველია, დამსახურება, მაგრამ, ჩემი დაკვირვებით, როდესაც სისტემური, თანმიმდევრული და მიზანმიმართული დღის წესრიგის მქონე ინიციატივები მოდის სამოქალაქო საზოგადოების მხრიდან, ხელისუფლება, ალბათ, უხალისოდ, მაგრამ, ითვალისწინებს მას. ამის ბევრი მაგალითი არსებობს, მაგრამ, არ გვინდა ამის დაჯერება.

კიდევ ერთ შეკითხვას მინდა დავუბრუნდე. მაინც საბჭოთა ადამიანები ვართ და გვეგონია, რომ სახელმწიფომ უნდა გააკეთოს ყველაფერი. პარტიების მიტინგი რა არის? ან სოლიდარობას უცხადებენ მთავრობას ან როგორც წესი, არ უნდათ არსებული მთავრობა, მისი გადაადგება და კარგი მთავრობის მოსვლა უნდათ, რომ მერე მან გააკეთოს ყველაფერი. ხალხს ასე ესმის, რომ ეს მთავრობა ვერ წყვეტს პრობლემებს, მაგრამ, მოვა ოდესმე კეთილი მთავრობა და ყველა პრობლემას გადაგვიწყვეტს. ალბათ, ერთის მხრივ უნდა შევეჩვიოთ, რომ ყველა მთავრობა მეტნაკლებად ცუდია, უბრალოდ უნდა ავირჩიოთ უფრო ან ნაკლებად ცუდი. ისეთი, რომ შეგვიყვარდეს, მთავრობა არასოდეს გვეყოლება, ამიტომ, მისი იმედი ზედმეტად არასოდეს უნდა გვექონდეს. შესაბამისად, საკუთარი თავის იმედი უფრო მეტად უნდა გვექონდეს. ეს ცვლილება ცნობიერებაში ჩემი აზრით მიმდინარეობს რაღაც დონეზე, მაგრამ, ძალიან ნელა. აქვე ვიტყვი, რომ გუდიაშვილის სკვერთან დაკავშირებული აქცია არ მიგულისხმია, როდესაც ნეგატივისტურ-ემოციურ აქციებზე ვსაუბრობდი. ვერც იმას ვიტყვი, რომ აპოლოგეტი ვარ ამ აქციებისა, იმიტომ, რომ მისი დღის წესრიგი მთლად კარგად არ მესმის, მაგრამ, ეს ნამდვილად არის მცდელობა სხვაგვარი ტიპის სამოქალაქო აქტივობისა, რომელიც მიმართულია რაღაცაზე. ჩემი აზრით, მთლად კარგად არ არის განსაზღვრული რაზე, მაგრამ, რაღაც განსხვავებულზე მთავრობის შეცვლისგან. თავისთავად, გაცნობიერება იმისა, რომ სხვაგვარი სამოქალაქო აქტივობაა საჭირო, ჩემი აზრით პოზიტიურია და ეს ხდება რეალურად. ბევრი ასეთი წარმატებული ისტორიაა საჭირო. ერთ წარმატებას რომ დაინახავენ, მერე სხვა ადამიანებიც გაბედავენ და

დაიჯერებენ, რომ მათზე რაღაც არის დამოკიდებული. ჩვენ გვემინია იმის აღიარება, რომ ჩვენზე რაღაც არის დამოკიდებული.

თამთა თათარაშვილი, ქალთა ფონდი „ტასო“ - კომენტარი მინდა გავაკეთო იმაზე, თუ რისი გავლენა შეუძლია მთავრობას. ჩემი რეკლიკა ალბათ იმასაც ეხმარება, როგორ შეიძლება გავხადოთ სამოქალაქო ორგანიზაციები საერთაშორისო დონორებისგან დამოუკიდებლები. ჩემი ღრმა რწმენით, სახელმწიფოს შეუძლია კანონმდებლობის დონეზე მაინც ჩაერიოს, მაგალითად, შეცვალოს საგადასახადო კოდექსი, და უფრო მეტად წაახალისოს ბენჩეს-სექტორი ფილანტროფიისკენ, ან კანონით განსაზღვროს მოხალისეობა. არა მგონია ამ ჩარევებს ნეგატიური შედეგი გამოეღო.

მაკა მაჭავარიანი, სამოქალაქო განვითარების სააგენტო - თამართან მაქვს კითხვა. მაინტერესებს, თუნდაც იმ მეთოდების და ინსტრუმენტების გამოყენებით, რაც თქვენ ჩამოთვალეთ, რამდენად არის შესაძლებელი საზოგადოების მობილიზება მაშინ, როდესაც იგი არ ენდობა არასამთავრობო ორგანიზაციებს და არც იცნობს მათ. ამას აჩვენებს ბოლო დროის კვლევები.

- მოსაზრება მინდა გამოვთქვა. არასამთავრობო ორგანიზაციებზე ბევრს ვსაუბრობთ და ამავე დროს სამოქალაქო საზოგადოების შეფასების ერთ-ერთ ინდიკატორად შეიძლება გამოდგეს ის ფაქტი, რომ ჩვენს საზოგადოებაში არც ერთ არასამთავრობო ორგანიზაციას, არც ჟურნალისტებს არ უჩნდებათ პროტესტი იმ ფაქტზე, რომ ნებისმიერ მოვლენას აშუქებს ოფიციალური. როდესაც ჟურნალისტების გარემოცვაში ხვდებიან მხოლოდ ოფიციალური წარმომადგენლები და არ გვესმის არც ერთი სპეციალისტის, პროფესიონალის შეფასება ამა თუ იმ მოვლენასთან დაკავშირებით. ეს ჩემი აზრით სამოქალაქო საზოგადოების პროტესტს უნდა იწვევდეს. ეს გახლავთ ბარომეტრი იმის საჩვენებლად, თუ რა მდგომარეობაშია დღეს ჩვენი სამოქალაქო საზოგადოება.

მიხეილ ცირდავა - როგორც ქალბატონმა ბრძანა, რეგიონებში ხერხდება ხალხის მობილიზება და ორგანიზება კაშხალთან დაკავშირებით. მაინტერესებს საგანმანათლებლო მიდგომის თვალსაზრისით უფრო ეფექტური ხომ არ იქნებოდა სამოქალაქო საზოგადოების გააქტიურება და ჩამოყალიბება, უფრო მეტი სტიმულის მიცემა ამ ადამიანებისთვის. დედაქალაქში გვაქვს განვითარებული ტექნოლოგია და ის ბევრისთვის ხელმისაწვდომია, მაგრამ, რეგიონებში ამ თვალსაზრისით უარესად გვაქვს საქმე. იმ დონორმა ორგანიზაციებმა, რომლებიც აფინანსებენ არასამთავრობო ორგანიზაციებს, ხომ არ აჯობებს უფრო მეტი პასუხისმგებლობა აიღონ ამ ადამიანების გადამზადებაზე ტრენინგების სახით.

შეკითხვა ლაივ სტრიმიდან - რამდენად ახდენს გავლენას ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობა სამოქალაქო აქტივიზმზე და რამდენად უნდა ველოდეთ აქტიურობას მშვიდ მოქალაქისგან, რომელსაც აქვს ბევრი პრობლემა და ხვალინდელ ლუკმაპურზე ფიქრობს.

ხათუნა სამნიძე - რამდენად არის სოლიდარული ერთმანეთის მიმართ ჩვენში არსებული არასამთავრობო ორგანიზაციები. რამდენად დგას ეს პრობლემა ჩვენს საზოგადოებაში.

სულხან სალამე, იურისტი - მინდა დავეთანხმო ბატონ გიას სამეურვეო საბჭოებთან დაკავშირებით. ზუსტად იმ პერიოდში აჭარაში რეგულარულად მიწევდა სამეურვეო საბჭოებთან ურთიერთობა. გამოჩნდა, რომ ეს იყო ხელოვნურად შექმნილი და საზოგადოებაში ამის მოთხოვნა არ ყოფილა. პარალელი მინდა გავავლო სოფლის

მხარდაჭერის პროგრამასთან, რომელიც ბოლო წლები საქართველოში ხორციელდება. ჩვენს სინამდვილეში ასე ხდება, მიდიხარ ბათუმი-ახალიხის მაგისტრალზე და ხედავ ერთნაირი ზომის, ფერის მოსაცდელებს ავტობუსებისთვის. ან სოფლებში ადიხარ და ყველაგან ერთნაირი წისქვილი გხვდება. ეს ყველაფერი აცდენილია პროექტის შინაარსს. თვითორგანიზების პრობლემა რეალურად არსებობს, მოქალაქეები არ წყვეტენ სინამდვილეში მათ რა სჭირდებათ. ამის მიზეზი შეიძლება ის იყოს, რომ არ აქვთ გამოცდილება ან ის, რომ ზემოდან არ აძლევენ ამის საშუალებას.

ცირა გვასალია - „მწვანე ალტერნატივა“მე მგონი ერთადერთი კონსტრუქციული გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციაა, რომელიც თანმიმდევრულად მუშაობს არჩეულ საკითხებზე. კაშხლებთან დაკავშირებით როგორც ჟურნალისტი ბევრ სოფელში ვმუშაობდი ლეჩხუმშიც და სვანეთშიც. ვეთანხმები თამარს, ეს ორგანიზაცია ცდილობდა მოსახლეობისთვის მიეწოდებინა ინფორმაცია კაშხლების შესახებ, იმის შესახებ, თუ რა გავლენას მოახდენს მათი აშენება, მაგრამ, ჩემი დაკვირვებით მოსახლეობა არ გრძნობდა თავს ამ მოვლენების შუაგულში. გრძნობდა, რომ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ვერ მიიღებდა მონაწილეობას. არ ჰქონიათ რწმენა, რომ გაერთიანების შემთხვევაში შეძლებდნენ დიდი კამპანიის მოწყობას კაშხლების წინააღმდეგ. ჩემი აზრით, ეს ამბავი იმიტომ არ შედგა, რომ შეუძლებელია ერთი ორგანიზაცია გაწვდეს ამდენ რამეს.

მაინტერესებს თქვენი აზრი, როგორ უნდა გაიზარდოს აქტიური სამოქალაქო საზოგადოება. საიდან უნდა დაიწყოს აქტიური მოქალაქის აღზრდა?

ნინო რობაქიძე - დიდი მადლობა შევითხვებისთვის. ახლა მომხსენებლებს აქვთ საშუალება შეაჯამონ დღევანდელი დისკუსია.

გია ნოდია - სავსებით ვეთანხმები, კარგი იქნება თუ კანონმდებლობაში შევა ისეთი მუხლები, რომლებიც მოტივაციას გაუძლიერებს ქველმოქმედებას. ეს ცალსახად პოზიტიურია. თუმცა, ცოტა სკეპტიკურად ვუყურებ იმას, რომ ეს პრინციპულად შეცვლის ვითარებას და ბიზნესს მოუხდება ენჯეოების დაფინანსება. საერთოდ, სკეპტიკურად ვუყურებ იმ საკითხს, რომ ასე შექმნილმა ენჯეოებმა სხვანაირად შეძლონ დაფინანსების მოპოვება თუ არა დონორების დახმარებით. ძალიან ძნელია ორგანიზაციების გარდაქმნა. პრინციპში ისინი უკვე სხვა ორგანიზაციებიც იქნება.

რაც შეეხება სამოქალაქო განათლებას და ტრენინგებს, არ არის აუცილებელი ეს სახელმწიფომ გააკეთოს და ბევრი ენჯეო ამას აკეთებს კიდეც. ჩვენი ბოლო წლის პროექტებიც ძირითადად აქეთ არის მიმართული. დავდივართ რეგიონებში და ხალხს ვუხსნით, რა არის დემოკრატია, სამოქალაქო სიქველე და ა.შ. ეს მნიშვნელოვანია, მაგრამ, ამის კუმულატიური შედეგი რომ გამოჩნდეს, ამ ცოდნის ქმედებაში და ქმედების ჩვევებში გარდაქმნას უფრო მეტი სირთულე ახლავს.

ერთის მხრივ არსებითად ვეთანხმები, რომ სამოქალაქო საზოგადოება ნებიდან გამომდინარე არის ქალაქური საშუალო კლასის საზოგადოება და არსებობს ის, სადაც არსებობს საშუალო ქალაქური კლასი. იქ სადაც ბევრი მშვიერი ადამიანია, სამოქალაქო საზოგადოება ვერ იქნება. მაგრამ, ამით არ უნდა ავხსნათ პრობლემები. ჩემი აზრით საშუალო კლასი მცირეა, მაგრამ, საკმარისია იმისათვის, რომ სამოქალაქო საზოგადოება უფრო მეტად განვითარდეს, ვიდრე დღეს არსებობს.

რაც შეეხება ენჯეოების სოლიდარობას, ჩემი აზრით, ესეც ძველი სტერეოტიპების გამოხატულებაა. რატომ უნდა ვიყო მაგალითად მე „მართლმადიდებელ მშობელთა კავშირის“ სოლიდარული, ისიც ენჯეოა, ხომ? მეორე მხრივ არანაირი სურვილი არა მაქვს ვიყო სოლიდარული ორგანიზაციისა, რომელიც მოითხოვს უფასო უმაღლეს განათლებას. ზოგადად, ენჯეო სექტორის სოლიდარობა ჩემი აზრით აბსურდია. უნდა იყოს თემატური

კამპანიები, როდესაც სოლიდარულები არიან ორგანიზაციები, რომლებიც ერთად იბრძვიან რაღაცისთვის. კამპანია „ეს შენ გეხება“ ამის კარგი მაგალითია, შეიკრიბნენ ორგანიზაციები და საკმაოდ ეფექტური იყო მათი კამპანია.

თამარ გურჩიანი - ცირას კითხვით დავიწყებ სამოქალაქო განათლებასთან დაკავშირებით. მიმაჩნია, რომ ირონიას სამოქალაქო განათლებასა და ტრენინგებზე საუბარი, როდესაც ვხედავთ, საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში როგორ დაკითხვაზე იბარებენ ადამიანებს, რომლებსაც რაღაცნაირი კავშირი, ან, ხშირ შემთხვევაში, არანაირი კავშირი არ აქვთ პოლიტიკურ პროცესთან ქვეყანაში.

ერთია, როდესაც ასწავლი ადამიანს, როგორ გახდეს კარგი მოქალაქე, მაგრამ. თუ პერმანენტულად უნერგავ ს მას ვიღაც შიშს, არ ვიცი შიშის დამღევა რამდენად ექვემდებარება სწავლას. მაგრამ, კარგი მოქალაქის დეფინიციის მიხედვით ისიც შედიოდეს, რომ გულადი და უშიშარი იყოს. დღეს საქართველოში ძალიან ძნელია იყო კარგი მოქალაქე, გქონდეს სამოქალაქო ღირებულებები, როდესაც სრული ზეწოლაა შენზე, შენს ყველა მოძრაობაზე, რომელიც მიმართულია პოლიტიკურ პროცესში ჩართვისკენ.

კვლევები მართლაც ადასტურებს, რომ საზოგადოება არ ენდობა არასამთავრობო ორგანიზაციებს და ძალიან დაბალია ცნობადობა. მაგრამ, ჩვენ აღვნიშნეთ, რომ კავშირი გაწყვეტილია ხალხსა და არასამთავრობო ორგანიზაციებს შორის. თუ ეს კავშირი არ დამყარდა, არც ნდობა იქნება. უფრო მეტიც, ის თვითონ უნდა გახდეს სამოქალაქო საზოგადოება, თვითონ უნდა გახდეს მოქალაქე, რომელიც ჩაერთვება ამ პროცესებში.

რაც შეეხება ლაივ-სტრიმიდან წამოსულ კითხვას ეკონომიკურ მდგომარეობაზე, ჩემთვის ეს ყველაზე მტკივნეული საკითხია. სტატისტიკის მიხედვით მილიონ ექვსასი ადამიანია საქართველოში სიღატაკის ზღვარს მიღმა და ყოველთვის ვდგავართ კითხვის წინაშე, რამდენად შეიძლება ეს ადამიანები გააქტიურდნენ. მაინც ვფიქრობ, რომ ეს შესაძლებელია. სწორედ ეს ადამიანები უნდა დაინტერესდნენ, თუ რატომ შენდება ახალი ქალაქი ლაზიკა, ან, რატომ იქმნება ისეთი ძვირადღირებული ჯავშანტექნიკა, რომლის პროპაგანდაც მიმდინარეობს სახელმწიფოს კონტროლის ქვეშ მყოფი ნაციონალური არხებით.

რა ბედი გვეწევა, როდესაც საერთაშორისო ორგანიზაციები აღარ დაგვეხმარებიან. გუდიაშვილის სკვერის მაგალითს მოვიშველიებ. ერთ პოეტს უთქვამს, „როცა შორს ხედავ ზღვაში, გგონია მიცურავს, მაგრამ ის იბრჩობა“. ალბათ, ეს დისტანციაა ის მომენტი, რაც გუდიაშვილის სკვერის წარმატებას არ გვაღიარებინებს. გუდიაშვილის სკვერის მაგალითი არის ის მაგალითი, როდესაც საერთაშორისო ორგანიზაციებისგან დამოუკიდებლად, თვითორგანიზებით და თვითდაფინანსებით გაიმართა მრავალფეროვანი აქცია. ეს აქცია იყო მოხალისეობრივ შრომაზე დაფუძნებული და გემოვნებიანი. და, რაც ყველაზე მთავარია, ის ხალხი მკაფიო და კონკრეტული მიზნით შეიკრიბა. იქ არ ყოფილა სამყაროს გადარჩენის ან ხელისუფლების დამხობის მოტივი. მაგრამ, რა მივიღეთ ამის პასუხად? ვფიქრობ, გუდიაშვილის სკვერის მოძრაობა ძალიან წარმატებულია, იმიტომ, რომ ქალაქის მოსახლეობას ძალიან გაეზარდა მგრძობელობა თავისივე ქალაქის სარეაბილიტაციო პროექტების მიმართ და უფრო ყურადღებიანი და ფრთხილი გახდა რაღაცებთან მიმართებაში. მაგრამ, ხელისუფლების მხრიდან იგივე გვაქვს, რაც კაშხლებთან დაკავშირებით.

რა თქმა უნდა მინდა, რომ სხვა ქვეყნის ელჩი არ ახდენდეს უფრო მეტ გავლენას ჩემს მიერ არჩეულ ხელისუფლებაზე, ვიდრე მე თვითონ. იმიტომ რომ მე წარმოვადგენ ხალხს და მე ვარ მოქალაქე. მაგრამ, უნდა გავითვალისწინოთ ისიც, რომ რეტროაქტიული მოქმედება რატომღაც შემთხვევით სწორედ მაშინ შეიცვალა, როდესაც ამერიკის საელჩომ ძალიან მკაცრად გააკრიტიკა ხელისუფლება. ახლაც, როდესაც ზღვარსგადასული ქვეყნები კონტროლის პალატის მხრიდან კვლავ ამერიკის ელჩმა გააკრიტიკა, მხოლოდ ამის შემდეგ

გაითვალისწინეს ენჯეოების აზრები. ეს არ ვიცი შემთხვევითობაა თუ ხელისუფლების დამსახურება, თუმცა, ამაში მე პირადად ეჭვი მეპარება. ჩემი აზრით გუდიაშვილის სკვერის მოძრაობა იმითაც არის წარმატებული, რომ ის ხალხზე იყო მიმართული და მასში ხალხი მონაწილეობდა. სწორედ ამ მიმართულებით უნდა შემობრუნდეს ვექტორი. არც „ეს შენ გეხება“ ყოფილა ოთხი ექსკლუზიური კომპანიის კამპანია. მასში ასობით ორგანიზაცია და ათასობით ადამიანი იყო ჩართული. ასე რომ, რაც ჩვენ გვჭირდება არასამთავრობო ორგანიზაციებთან, მოქალაქეებთან და სამოქალაქო საზოგადოებასთან მიმართებაში, ეს ის არის, რომ გუდიაშვილზე ჩატარებული რამდენიმე აქციის მერე რომ კეთილს ინებებს და შეგხვდება ინვესტორი, ეს არაფერს ნიშნავს. იმიტომ. რომ ამ შეხვედრამდე რვა თვის განმავლობაში „თბილისის ჰამქარს“ საჯარო ინფორმაციას არ აწვდიან და ინვესტორი და „თბილისის განვითარების და რეაბილიტაციის ფონდიც“, რომ მოდიან შეხვედრაზე, ამბობენ, რომ არ აქვთ ამ ინფორმაციის მოწოდების ვალდებულება. ჩვენ უნდა შევცვალოთ პირველ რიგში ის, რომ ხელისუფლებამ ხელები შორს წაიღოს მოქალაქეებისგან და ორგანიზაციებისგან და ყური დაუგდოს მათ, ვის მიერაც იქნა არჩეული და ვინც მას ხელფასს უხდის.

ზაალ ანდრონიკაშვილი - გამოიკვეთა რამდენიმე პრობლემა: სახელმწიფოს აქტივობის ან ზედმეტი აქტივობის პრობლემა, რითიც ხელს უშლის სამოქალაქო აქტივობას, და მეორე პრობლემა, რომელსაც აქვს ორი მხარე, ეკონომიკური და განათლების. მე მგონი ეს იმდენად არ არის ალზრდის პრობლემა, რამდენადაც შეგნების, გააზრების. არ არის აუცილებელი, ადამიანს ბავშვობიდან უჩიჩინო, რომ ის აქტიური მოქალაქე უნდა იყოს, ეს შესაძლებელია ნებისმიერ ასაკში გაიაზროს ადამიანმა. ამისთვის კარგი საშუალებაა წარმატების ისტორიები, რომლებიც ბატონმა გაიმაც ახსენა. თავს ნებას მივცემ ერთი ფილოსოფიური ტექსტი ვახსენო. კანტი თავის ტექსტში, თუ რა არის განმანათლებლობა, საუბრობს იმაზე, რომ ისტორიაში არსებობს მოვლენები, რომლებსაც აქვთ გადამდები ეფექტი. ამ ნაწარმოების მიხედვით ეს არის რესპუბლიკური კონსტიტუცია. ნებისმიერი ასეთი მოვლენა, წარმატების ისტორია, თუნდაც, გუდიაშვილის სკვერის ისტორია, რომელიც ჯერ არ არის ბოლომდე წარმატებული, არის მაგალითი და მას ძალიან დიდი ძალა აქვს. მისი ეფექტი შეიძლება რადიალური იყოს, ანუ ჯერ თბილისის მასშტაბით, შემდეგ კი საქართველოს სხვა მხარეებისთვისაც გახდეს სამაგალითო.

რაც შეეხება ეკონომიკურ ნაწილს, ეს მართლა სერიოზული პრობლემაა. შეიძლება თუ არა, რომ ადამიანმა, რომელსაც არა აქვს საჭმელი, სამსახური, იფიქროს იმაზე, თუ რისი გაკეთება შეუძლია საზოგადოებისთვის. მაგრამ, ისეთ ადგილებშიც კი, სადაც უკიდურესად გაჭირვებული ადამიანები ცხოვრობენ, შესაძლებელია თვითორგანიზაციის რაღაც ფორმები. ამაზე დღეს ბევრი ვისაუბრეთ. ამოსავალი წერტილი ის არის, რომ არაფერს ველოდე მთავრობისგან და არ ვიყო მასზე დამოკიდებული. მთავრობა არანაირი ფორმით არ არის ჩემი მარჩენალი. ეს იმასაც ეხება, ვისაც მეტი აქვს შემოსავალი და იმასაც, ვისაც - ნაკლები. აქედან გამომდინარეობს თვითორგანიზაციის იმპულსი. როცა ვიცი, რომ არავინ დამეხმარება, ან სრული დეგრადაციისკენ მივდივარ, ან ეს ხდება იმპულსი თვითორგანიზაციისთვის. ჩემთვის სამოქალაქო აქტივიზმი არის ალტერნატივა დღევანდელი მდგომარეობისთვის. იმიტომ, რომ პირადად მე არც პოლიტიკური პარტია მაკმაყოფილებს და არც ენჯეოების უმრავლესობა, თუმცა, არიან ძალიან კარგი ენჯეოები. ერთადერთი გამოსავალი ჩემთვის არის საკუთარი ინიციატივა და თვითორგანიზაცია. მე მგონი, ეს შეგნება ნელ-ნელა მკვიდრდება. გმადლობთ.